

ถอยห่างจากโทษประหารชีวิต

บทเรียนจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

“ไม่มีที่ยืนให้กับการลงโทษประหารชีวิต

ในศตวรรษที่ 21”

นายบัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS

**ถอยห่างจากโทษประหารชีวิต:
บทเรียนจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (OHCHR)

“ไม่มีที่ยืนให้กับการลงโทษประหารชีวิตในศตวรรษที่ 21”
นายบัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารฉบับนี้ทำขึ้นจาก “งานสัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่องการถอดห่างจากโทษประหารชีวิต” ซึ่งจัดโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (OHCHR) และกระทรวงยุติธรรม ประเทศไทย ที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 22-23 ตุลาคม 2556

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ ประจำภูมิภาคขอขอบคุณความเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่าน ทั้งนี้ ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่หลากหลายซึ่งรวมถึงผู้แทนรัฐบาลหลายประเทศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐของอาเซียน สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ องค์กรเอกชน และผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ นักกฎหมายและนักวิชาการในภูมิภาค ถือว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณศจ. วิลเลียม ซาบาต ซึ่งก่อนจะเข้าร่วมในงานสัมมนานี้ ได้เดินทางมากรุงเทพฯ เมื่อปี 2555 เพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สำนักงานภูมิภาคในการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนความพยายามของประเทศในภูมิภาคย่อยที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต

สำนักงานฯ ขอขอบคุณความช่วยเหลือจากแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (Amnesty International) เครือข่ายต่อต้านโทษประหารชีวิตในเอเชีย (Anti-Death Penalty Asia Network) คณะกรรมการระหว่างประเทศเพื่อการต่อต้านโทษประหาร คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists) และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (Union for Civil Liberty) ระหว่างการร่างเอกสารซึ่งถือว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง

คำนำ

เอกสารของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้(OHCHR) ฉบับนี้ทำขึ้นในห้วงเวลาสำคัญท่ามกลางความรู้สึกว่าทั่วทั้งภูมิภาค “กำลังถอยห่าง” จากการลงโทษประหารชีวิต รัฐบาลแห่งได้ยกเลิกโทษประหารอย่างเต็มตัว (กัมพูชา ตีมอร์-เลสเต และฟิลิปปินส์) ในขณะที่บางแห่งยกเลิกโทษในเชิงปฏิบัติ (บรูไน ดารุสซาลาม สาธารณรัฐประชาชนลาว เมียนมาร์) ในขณะที่เดียวกัน ประเทศอื่นมีการหยุดพักการใช้โทษประหารอย่างไม่เป็นทางการ (ไทย) บางแห่งกำลังดำเนินการสำคัญเพื่อลดจำนวนครั้งของการประหารชีวิตและการปฏิรูปอื่นๆ (สิงคโปร์ มาเลเซีย) แต่ในบางประเทศ ทิศทางในเรื่องนี้ยังคงไม่ชัดเจน (อินโดนีเซีย เวียดนาม) โดยพื้นฐานแล้ว ภาพรวมเป็นภาพความคืบหน้าเชิงบวกและเป็นภาพที่สอดคล้องกับทิศทางแนวโน้มของโลก ทิศทางนี้ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเพื่อที่ภูมิภาคจะปราศจากการลงโทษประหารชีวิตในที่สุด

ในปี 2555 ข้าพเจ้าได้รับคำเชิญจากสำนักงานภูมิภาคเพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนความพยายามของประเทศในภูมิภาคที่จะยกเลิกโทษประหาร ในเดือนตุลาคม 2556 ข้าพเจ้าเข้าร่วมงาน “สัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่องการถอยห่างจากโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งจัดร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ประเทศไทย ในเดือนดังกล่าว งานสัมมนาถือเป็นเวทีที่ดีในการให้ผู้มีส่วนได้เสียในภูมิภาคนี้อภิปรายเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ในฐานะอาจารย์ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านโทษประหารชีวิต ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ 3 ปี ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดทำเอกสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลและมีความเป็นรูปธรรมมากฉบับนี้

ในปี 2555 ข้าพเจ้าได้รับคำเชิญจากสำนักงานภูมิภาคเพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการในการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อสนับสนุนความพยายามของประเทศในภูมิภาคที่จะยกเลิกโทษประหาร ในเดือนตุลาคม 2556 ข้าพเจ้าเข้าร่วมงาน “สัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่องการถอยห่างจากโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ซึ่งจัดร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ประเทศไทย ในเดือนดังกล่าว งานสัมมนาถือเป็นเวทีที่ดีในการให้ผู้มีส่วนได้เสียในภูมิภาคนี้อภิปรายเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ในฐานะอาจารย์ด้านกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านโทษประหารชีวิต ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ 3 ปี ซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดทำเอกสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลและมีความเป็นรูปธรรมมากฉบับนี้

ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีการพัฒนามาตรฐานเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างมาก มีการยกเลิกโทษดังกล่าวอย่างชัดเจนในฟิลิปปินส์ ลดขอบเขตการใช้บังคับโทษประหารในสิงคโปร์และเวียดนาม และลดจำนวนปีการถูกตัดสินในมาเลเซีย เมียนมาร์ สิงคโปร์ และไทย ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะมีประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวนมากขึ้นที่จะดำเนินการสำคัญซึ่งจะนำไปสู่การยกเลิกการใช้โทษประหารในอนาคตอันใกล้ ภายใต้บริบทนี้ เอกสารฉบับนี้จึงจะเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียได้ใช้อภิปรายในระดับต่างๆ เพื่อการปฏิรูปที่มุ่งสู่การยกเลิกโทษประหาร

วิลเลียม ซาบาส

ศาสตราจารย์ กฎหมายระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยมิสซิสซิปปี (ลอนดอน)

ศาสตราจารย์ กฎหมายอาญาและสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยไลเดิน

ศาสตราจารย์พิเศษ กฎหมายสิทธิมนุษยชน ศูนย์สิทธิมนุษยชนไอริช มหาวิทยาลัยแห่งชาติไอร์แลนด์ กัลเวย์

ศาสตราจารย์กิตติมศักดิ์ สถาบันสังคมศาสตร์จีน บั๊กกิงและมหาวิทยาลัยยูอัน

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	2
คำนำ	3
1. แนวโน้มทั่วโลก	8
1.1 ความก้าวหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก	8
1.2 การเรียกร้องห้ามการลงโทษประหารชีวิตทั่วโลก	9
1.3 การบังคับใช้โทษประหารชีวิต	10
2. มาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศ	12
2.1 อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด	12
2.2 โทษบังคับประหารชีวิต (Mandatory death penalty)	14
2.3 หลักประกันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย	15
2.3.1 การใช้โทษประหารชีวิตตามอำเภอใจในการพิจารณาคดีผู้กระทำความผิดจำนวนมาก	17
2.3.2 การเข้าถึงกิจการกงสุลกษัตริย์ชาวต่างประเทศ	18
2.3.3 การอภัยโทษหรือการลดหย่อนโทษ	18
2.4 ห้ามการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี	18
2.4.1 โทษประหารชีวิตโดยตัวมันเอง	19
2.4.2 วิธีประหารชีวิต	19
2.4.3 การปฏิบัติระหว่างถูกจองจำ	20
2.4.4 "ปรากฏการณ์แดนประหาร"	21
2.5 ความโปร่งใส	21
2.6 มาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง	23
2.6.1 สิทธิมนุษยชนของเด็กที่พ่อแม่ต้องโทษประหารชีวิตหรือถูกประหารชีวิต	24
3. ความเห็นของสาธารณชน	25
4. โทษประหารชีวิต: การปฏิรูปอย่างช้า ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	27
4.1 แนวโน้มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	27
4.1.1 โทษประหารชีวิตในกฎหมายระดับชาติ	29
4.1.2 การให้สัตยาบันต่อตราสารระหว่างประเทศ	30
4.1.3 การลงคะแนนเสียงใน "การหยุดพักใช้โทษประหารชีวิต"	30
4.1.4 การบังคับใช้โทษประหารชีวิตเมื่อเร็วๆ นี้	32
4.2 การปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน	33
4.2.1 อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด	33
4.2.2 หลักประกันการได้รับการไต่สวนอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย	35
4.2.3 การห้ามทรมาน หรือปฏิบัติหรือลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี	37
4.2.4 ความโปร่งใสและมาตรการคุ้มครองอื่น	37
4.2.5 มาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง	38
4.3 การพูดคุยกับสาธารณชน	38
4.4 ความร่วมมือในระดับภูมิภาค	39
5. บทสรุปและคำแนะนำ	40
เอกสารแนบท้าย	42
เอกสารแนบท้าย ก ภาพรวมแต่ละประเทศ	42
เอกสารแนบท้าย ข ตัวบ่งชี้ทางกฎหมายในหมู่รัฐภาคี	54

“ไม่มีที่ยืนให้กับการลงโทษประหารชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้” บัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ ประกาศเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557 ในงานที่จัดขึ้นเป็นพิเศษเพื่อเชิญชวนให้รัฐต่างๆ หยุด-พักการลงโทษประหารชีวิต¹

ประกาศดังกล่าวสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วโลกเมื่อกว่า 160 ประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิต ออกประกาศหยุดพักการลงโทษ หรือ ไม่ก็ไม่ได้ใช้บทลงโทษประหารชีวิต² การปฏิรูปกฎหมายโทษประหารชีวิตเมื่อไม่นานมานี้ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สอดคล้องกับแนวโน้มนี้ ขอบเขตของบทลงโทษซึ่งครอบคลุมโทษประหารชีวิตรวมทั้งการปฏิรูปอื่นๆ ในภูมิภาคนี้สื่อให้เห็นความก้าวหน้าและความเป็นรูปธรรม

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้เสียเพื่อส่งเสริมให้เกิดการยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยสำนักงานภูมิภาคร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ประเทศไทย จัดงานสัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ถอยห่างจากโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ 22-23 ตุลาคม 2556³ ซึ่งเป็นที่มาของการที่ผู้ร่วมสัมมนาเห็นพ้องจะจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในระดับระหว่างภูมิภาคระหว่างผู้มีส่วนได้เสียสำคัญ ด้านกฎหมายและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศและภูมิภาคว่าด้วยโทษประหารชีวิต⁴

เอกสารฉบับนี้ประกอบด้วยแนวโน้มประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตทั่วโลก บทสรุปมาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศ และสถานะปัจจุบันของการปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลงานของสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ฉบับนี้ประสงค์จะเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อให้เกิดการอภิปรายและโต้เถียงในระดับภูมิภาคที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต

1 บัน คี-มุน เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ในถ้อยแถลงต่อที่ประชุม “แนวปฏิบัติและความท้าทายในการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต” นิวยอร์ก

2 กรกฎาคม 2557 อ่านได้จาก www.un.org/sg/statements/index.asp?nid=7840

2 นาวิ พิลเลย์ อดีตข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ คำกล่าวเปิดงาน “การอภิปรายระดับสูงเรื่องโทษประหาร การประชุมครั้งที่ 25 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน สหประชาชาติเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2557 อ่านได้จาก www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14339&LangID=E.

3 โปรดดูรายงานเลขาธิการสหประชาชาติ เรื่องคำถามเรื่องโทษประหาร ต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน A/HRC/27/26, วรรค 5

4 สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “งานสัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่อง “ถอยห่างจากโทษประหารชีวิตในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” แถลงข่าว กรุงเทพฯ 23 ตุลาคม 2556 อ่านได้จาก http://bangkok.ohchr.org/files/PRESS%20RELEASE_Death%20Penalty%20Seminar.pdf

5 งานสัมมนามีผู้เข้าร่วมสัมมนาจากหลายรัฐบาล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐของอาเซียน สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ องค์กรเอกชน ผู้เชี่ยวชาญระหว่างประเทศ นักกฎหมายและนักวิชาการในภูมิภาค

1. แนวโน้มทั่วโลก

1.1 ความก้าวหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตทั่วโลก

การยกเลิกโทษประหารชีวิตในกฎหมายของรัฐเป็นก้าวอันมั่นคงในการจรรโลงสิทธิพื้นฐานและที่มีอยู่แต่กำเนิดในการมีชีวิตตามข้อ 3 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ที่ว่า “ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงแห่งบุคคล”⁵ หลักการนี้ถูกย้ำในข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ดังนี้ “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิจะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ”⁶ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นคณะกรรมการตามสนธิสัญญาภายใต้กติการะหว่างประเทศดังกล่าว ระบุไว้ในความเห็นทั่วไป (General Comment) ฉบับที่ 6 ว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต ด้วยว่า “กฎหมายต้องควบคุมและจำกัดสถานการณ์ที่บุคคลอาจถูกหน่วยงานรัฐ ฆ่าชีวิตอย่างเข้มงวด” เพื่อเป็นการป้องกันการถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ⁷

ทั้งนี้ มีข้อยกเว้นต่อบทบัญญัตินี้ กล่าวคือวรรค 2 ของข้อ 6 ในกติการะหว่างประเทศฯ กล่าวว่า การลงโทษประหารชีวิตในประเทศที่ยังมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้ “เฉพาะอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด”⁸ อย่างไรก็ตาม ผู้ร่างกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้แน่วถางทางที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว กล่าวคือ วรรคสุดท้ายของข้อ 6 ในกติกาฯ บัญญัติไว้ว่า “ไม่มีความใดในข้อนี้ที่รัฐภาคีแห่งกติกานี้จะยกขึ้นมาอ้างเพื่อประวิงหรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิต” แนวทางนี้ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปี 2532 หลังมีการประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR) ซึ่งประสงค์ให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ระบุไว้ว่า “ไม่มีบุคคลใดภายใต้เขตอำนาจของรัฐภาคีในพิธีสารฉบับนี้พึงถูกลงโทษประหารชีวิต”

ผู้รายงานพิเศษ (Special Rapporteur) ของสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องการฆ่าตัดตอน การประหารชีวิตโดยไม่ผ่านการพิจารณา คดี หรือการประหารชีวิตตามอำเภอใจ⁹ ยังสรุปด้วยว่า กติการะหว่างประเทศนี้ “มีข้อยกเว้นที่จำกัดความไว้แคบมากในการอนุญาตให้รัฐซึ่งยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตลงโทษคว่ำชีวิตบุคคล รวมทั้งยังคาดด้วยว่าจะเห็นข้อจำกัดมากกว่าเดิม”¹⁰ ดังนั้น โทษประหารชีวิตจึงเป็นข้อยกเว้นที่อนุญาตให้ทำได้ในรัฐที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษนี้ แต่ใช้ได้เมื่อมีการบังคับใช้อย่างจำกัดและไม่ใช้ตามอำเภอใจ และควรถือว่าจะนำไปสู่การยกเลิกโทษนี้ในที่สุด

กฎหมายของรัฐที่จำกัดการใช้บทลงโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งชี้ชัดเจเนถึงการปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของรัฐ การถอดบทลงโทษประหารชีวิตออกจากตัวบทกฎหมายจึงไม่เพียงแต่จะหยุดการประหารชีวิตเท่านั้นแต่ยังเป็นการนำบทลงโทษนี้ออกไปจากระบบกฎหมายอาญาของรัฐอีกด้วย ซึ่งจะทำให้รัฐไม่สามารถคว่ำชีวิตใครได้อย่างสมบูรณ์ และโดยไม่อาจย้อนกลับมาแก้ไขได้อีกนั้น สถานะของกฎหมายในการใช้บังคับโทษประหารชีวิตจึงเป็นตัววัดที่ตัวรัฐมุ่งมั่นแค่ไหนในการยกเลิกโทษประหาร ขณะนี้ ภาคีสหประชาชาติ 99 ประเทศได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในอาชญากรรมทุกประเภทและอีก 7 ประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิตในอาชญากรรมธรรมดา ในขณะที่อีก 81 ประเทศให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งหมายความว่าประเทศดังกล่าวตั้งใจจะยกเลิกโทษประหารนี้ (โปรดดูตาราง ข1)

⁵ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติ มติเลขที่ 217 A (III).

⁶ สหประชาชาติ ชุดสนธิสัญญา เล่ม 999 หน้า 171

⁷ “ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 6: ข้อ 6 (สิทธิในการมีชีวิต)” ใน “รวมชุดความเห็นทั่วไปและคำแนะนำทั่วไปโดยหน่วยงานสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชน” ตราสารสิทธิมนุษยชน เล่ม I. (HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I)), หน้า 177 วรรค 3

⁸ โปรดดูส่วนที่ 3.1 ในการอภิปรายหัวข้อ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด”

⁹ อยู่ใน A/67/275 หน้า 23 วรรค 116

¹⁰ ในขณะที่ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 6 สอดคล้องกับวรรค 2 ข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศ โดยกล่าวไว้ว่ารัฐภาคีไม่จำเป็นต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 6 ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนอ้างถึงว่าภาษาในวรรค 6 ของข้อเดียวกันนั้นอย่างชัดเจนว่ายกเลิกเป็นสิ่งที่ควรกระทำ HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I), loc. cit., วรรค 6

มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในอาชญากรรมทุกประเภทในประเทศต่างๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ในประเทศที่ยังใช้โทษประหารชีวิตอยู่ โทษนี้ถูกนำมาใช้เป็นครั้งคราวเท่านั้น จากรายงานประจำปีฉบับล่าสุดด้วยการตัดสินใจลดโทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล(Amnesty International) มีเพียง 9 ประเทศเท่านั้นที่ประหารชีวิตนักโทษทุกปีระหว่างปี 2552-2556 ได้แก่ บังคลาเทศ จีน (สาธารณรัฐอิสลาม) อิหร่าน อิรัก สาธารณรัฐประชาชนไต้หวันโดยประชาชนเกาหลี ซาอุดีอาระเบีย ชูดาน สหรัฐอเมริกาและเยเมน ในจำนวนนี้มี 5 ประเทศที่ใช้โทษประหารชีวิตบ่อยครั้ง ได้แก่ จีน (สาธารณรัฐอิสลาม) อิหร่าน อิรัก ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอเมริกา รัฐอื่นส่วนใหญ่ที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตไม่ได้ใช้บังคับบทลงโทษนี้ถึนัก¹¹

รัฐส่วนใหญ่ที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติแต่ไม่ได้ยกเลิกในทางกฎหมายไม่หันกลับมาใช้บทลงโทษนี้อีก มีรัฐเพียงส่วนน้อยที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติเท่านั้นที่หันกลับมาประหารชีวิตนักโทษหรือไม่ก็กลับมาประกาศใช้บทลงโทษนี้อีกครั้งในกฎหมายของตนแต่ยังไม่ได้ประหารชีวิตใครหลังจากหยุดประหารมาหลายปี ในกรณีหลัง บางรัฐระงับการใช้บทลงโทษประหารชีวิตนี้อีกครั้ง จากจำนวนรัฐ 35 รัฐที่ยกเลิกการประหารชีวิตในทางปฏิบัติ มีเพียง 2 ประเทศเท่านั้นที่ประหารชีวิตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (โปรดดูตาราง ข.2)

1.2 การเรียกร้องห้ามการลงโทษประหารชีวิตทั่วโลก

ในปี 2550 ในมติเลขที่ 62/149 เรื่อง “การหยุดพักการใช้บทลงโทษประหารชีวิต” (Moratorium on the use of the death penalty) สมัชชาใหญ่สหประชาชาติแสดงความกังวลอย่างมากต่อการบังคับใช้โทษประหารชีวิตอย่างต่อเนื่อง และเรียกร้องให้รัฐภาคีทุกแห่งที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิต จำกัดการใช้โทษประหารชีวิตให้มากขึ้นและลดจำนวนองค์ความผิดที่จะบังคับใช้กับโทษประหารชีวิต รวมทั้งจัดให้มีบทหยุดพักการลงโทษประหารชีวิตโดยมีแผนการจะยกเลิกบทลงโทษนี้ในที่สุด¹² มีประเทศ 104 แห่งให้การสนับสนุนมตินี้ ในขณะที่ 54 ประเทศไม่เห็นด้วยและ 29 ประเทศคัดออกเสียง ซึ่งสะท้อนภาพในระดับโลกของการใช้บทลงโทษประหารชีวิตได้ค่อนข้างชัดเจน ในเวลาต่อมา สมัชชาใหญ่สหประชาชาติรับรองมติเลขที่ 63/168 ในปี 2551 มติเลขที่ 65/206 ในปี 2553 มติเลขที่ 67/176 ในปี 2555 โดยรูปแบบการลงคะแนนเสียงเผยให้เห็นการสนับสนุนการห้ามการลงโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้น (โปรดดูภาพ 1)¹³ ทั้งนี้ จำนวนรัฐภาคีที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนข้อห้ามมีจำนวนมากขึ้น ขณะที่การต่อต้านไม่เห็นด้วยกลับลดลง บางประเทศที่เคยต่อต้านหันมางดออกเสียงแทน¹⁴

ในมติเลขที่ 67/176 เมื่อปี 2555 ว่าด้วย “การหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต” สมัชชาใหญ่สหประชาชาติเน้น “เรียกร้องให้รัฐภาคีกำหนดบทหยุดพักการประหารชีวิตโดยมีแผนจะยกเลิกโทษประหารชีวิต” สมัชชาใหญ่อยังเรียกร้องให้รัฐภาคีที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไม่หันกลับมาใช้โทษนี้อีกครั้ง รวมทั้งสนับสนุนให้รัฐดังกล่าวบอกเล่าประสบการณ์ของตนในเรื่องนี้กับผู้อื่น”

¹¹แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลการตัดสินใจและการประหารชีวิต 2556 (ลอนดอน 2557) หน้า 34 อ้างได้จากhttp://issuu.com/amnestypublishing/docs/death_sentences_and_executions_2013

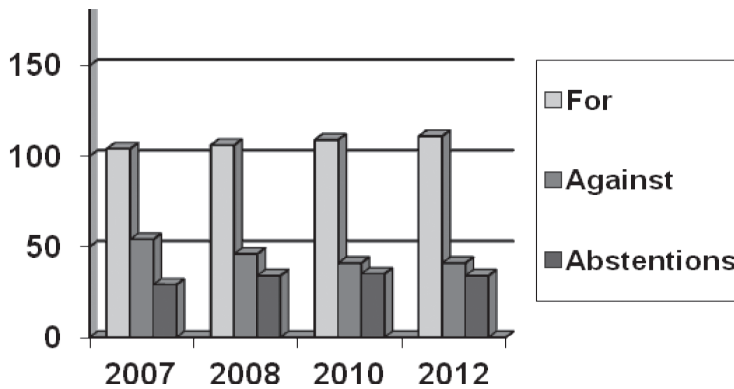
¹²โปรดดู บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 62 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 76 (A/62/PV.76) หน้า 17

¹³โปรดดู บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 63 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 70 (A/63/PV.70), หน้า 17, บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 65 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 71 (A/65/PV.71) หน้า 19 และ บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ครั้งที่ 67 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 60 (A/67/PV.60) หน้า 17 ตามลำดับ

¹⁴แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติเรียกร้องให้หยุดพักการใช้โทษประหาร” อ้างได้จาก www.amnesty.org/en/death-penalty/united-nations-general-assembly-resolutions-calling-for-a-moratorium-on-the-use-of-the-death-penalty

ภาพ 1 การลงคะแนนเสียงรวมในระดับโลกต่อมติเรื่อง “การหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต”

1.3 การบังคับใช้โทษประหารชีวิต

ในขณะที่ประเทศกว่า 160 แห่งยกเลิกโทษประหารชีวิต ปฏิบัติตามการหยุดพัก หรือไม่ก็หยุดไม่ประหารชีวิตผู้ใด¹⁵ แต่ประเทศส่วนน้อยยังคงลิดรอนชีวิตผู้คนต่อไปโดยเฉพาะผู้ต้องหาความผิดยาเสพติด ในประเทศเหล่านี้บางประเทศ โทษประหารชีวิตเป็นโทษบังคับ(mandatory) ของความผิดข้อหาอาชญากรรม ยาเสพติด โทษประหารชีวิตที่บังคับนี้ถือเป็นปัญหาเพราะขัดกับการห้ามมิให้คว่ำชีวิตผู้คนตามอำเภอใจ รวมทั้งละเมิดสิทธิการได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรม ในบรรดารัฐภาคีของสหประชาชาติ รัฐ 32 แห่งยังคงใช้บังคับโทษประหารกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้จะมีจำนวนประเทศน้อยกว่านี้ที่ลงโทษประหารชีวิตจริงๆ¹⁶ แต่บางประเทศ รวมทั้ง (สาธารณรัฐอิสลาม) อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และจีน ใช้โทษประหารชีวิตถี่มาก โดยสัดส่วนการประหารชีวิตส่วนใหญ่จะเป็นการใช้กับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะในกรณีของ (สาธารณรัฐอิสลาม) อิหร่าน ข้อกังวลก็คือความพยายามต่อสู้กับอาชญากรรมยาเสพติดอาจขัดแย้งกับการตีความอย่างแคบที่กำหนดไว้สำหรับการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ขณะนี้ไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าโทษประหารชีวิตจะป้องปรามไม่ให้มีการก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดได้ดีกว่าการถูกจำคุกเป็นเวลานานแต่อย่างใด บทลงโทษที่โหดร้ายไม่ใช่ตัวป้องกันไม่ให้ผู้คนทำความผิด แต่เป็นความแน่นอนของบทลงโทษต่างหาก ดังนั้น ในการขจัดอาชญากรรม เราจึงควรเน้นการปฏิรูประบบยุติธรรมโดยทำให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้นพร้อมกับดูแลให้ระบบมีความมีมนุษยธรรมมากขึ้น ถึงตอนนั้น ความคืบหน้าในการรับมือกับอาชญากรรมยาเสพติดจึงจะเกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องละเมิดสิทธิมนุษยชน

¹⁵ฟิลลิปส์ ช้างแล้ว

¹⁶ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “เลขาธิการเรียกร้องให้รัฐยกเลิกโทษประหาร” 3 กรกฎาคม 2555 อ่านได้จาก <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=42382#.VBZdAi6SzaY>

2. มาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศ

“การบังคับใช้โทษประหารชีวิตเกือบทุกกรณีมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรีของมนุษย์ซึ่งละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ” อดีตข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ นาวิ พิลเลย์¹⁷

โทษประหารชีวิตถูกปฏิเสธอย่างชัดเจนหรือโดยปริยายในตราสารระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองตลอดจนพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศที่ประสงค์ให้ยกเลิกโทษประหาร นอกจากนี้ มติและข้อตกลงจำนวนมากของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติและคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ(Human Rights Council) ยังสนับสนุนการยกเลิกโทษประหารนี้ เช่นเดียวกับแถลงการณ์และคำชี้แจงของหน่วยงานระหว่างประเทศและระดับภูมิภาคอีกหลายแห่ง แต่แม้ว่าแนวโน้มและมาตรฐานระหว่างประเทศจะไม่เห็นด้วยกับการใช้โทษประหารชีวิตก็ตาม รัฐส่วนน้อยยังคงยืนยันการปฏิบัติสิ่งที่อยู่ในความสนใจของผู้คนในขณะนี้

ส่วนที่ 2 นี้จะพูดถึงมาตรฐานสิทธิมนุษยชนสำคัญในการใช้โทษประหารชีวิต

2.1 อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด

“สิทธิแต่กำเนิดในการมีชีวิต” ได้รับการรับประกันในวรรคแรกของข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยมีเพียงข้อยกเว้นเดียวตามที่ระบุในวรรค 2 ของข้อเดียวกัน ดังนี้ “ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิดและไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้ จะกระทำได้ก็โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ”

บทบัญญัตินี้ระบุสถานการณ์ที่จำกัดในกรณีที่มีการลิดรอนสิทธิในการมีชีวิตเฉพาะในประเทศที่ยังคงมิได้ยกเลิกโทษประหาร และโดยมีข้อจำกัดอย่างเข้มงวด ภายใต้แนวคิดว่าจะมีการยกเลิกโทษประหารในที่สุด

ข้อจำกัดแรกที่ระบุไว้ในข้อจำกัดชุดนี้ ซึ่งได้แก่ แนวคิดของ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” จึงถือเป็นพื้นฐานในการเข้าใจว่าโทษประหารจะถูกต้องตามกฎหมายภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเมื่อใดและอย่างไร สารสำคัญคือโทษประหารชีวิตจะถูกต้องตามกฎหมายก็ต่อเมื่อมีการจำกัดการใช้บทลงโทษเฉพาะกับ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” เท่านั้นในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหาร คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระบุอย่างชัดเจนในความเห็นทั่วไป (General Comment) ฉบับที่ 6 ว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต ว่า

“คณะกรรมการมีความเห็นว่าคำว่า “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” ต้องอ่านและตีความอย่างจำกัดที่สุดให้หมายความว่าโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการที่ค่อนข้างพิเศษ และควรเดินตามข้อกำหนดที่ชัดเจนในข้อ 6 ที่ว่าโทษประหารชีวิตจะนำมาใช้ได้ตามกฎหมายที่ใช้บังคับขณะก่ออาชญากรรมและเมื่อไม่ขัดแย้งกับกติการะหว่างประเทศเท่านั้น”¹⁸

เนื่องจากกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้มีการให้สัตยาบันอย่างกว้างขวาง ดังนั้น ความสับสนในสิ่งไม่ใช่อยู่ที่การตกลงเรื่องมาตรฐานที่มีคุณลักษณะจำกัด แต่กลับอยู่ที่การตีความขีดจำกัดที่อยู่ในบทบัญญัตินี้ของกติการะหว่างประเทศต่างหาก กติการะหว่างประเทศไม่ได้จำกัดความคำว่า “อาชญากรรมที่อุกฉกรรจ์ที่สุด” และคำๆ นี้ถูก

¹⁷นาวิ พิลเลย์ อดีตข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ “ถ้อยแถลงจากโทษประหาร: บทเรียนจากประสบการณ์ระดับชาติ” คำนำ หย่าอันได้จาก http://www.ohchr.org/Lists/MeetingsNY/Attachments/27/moving_away_from_death_penalty_web.pdf

¹⁸HRI/GEN/1/Rev.9 (เล่ม 1), อ้างแล้ว วรรค 7

ขยายความให้ชัดเจนมากขึ้นในเวลาต่อมาในความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 6 (General Comment No.6) ก่อนจะถูกนำไปตีความในรูปแบบต่างๆ โดยบางรูปแบบจะเปิดกว้างมากกว่าและมีความเฉพาะตามแต่ละรัฐ ดังนั้น ขีดจำกัดของการบังคับใช้โทษประหารจึงถูกยืดขยายครอบคลุมการกระทำความผิดรูปแบบต่างๆ ในบางรัฐ ในขณะที่สิทธิพื้นฐานในการมีชีวิตที่ยอมรับกันทั่วไปเป็นสิ่งที่ไม่มีผู้โต้แย้ง แต่การตีความว่าจะจริงใจถึงสิทธิดังกล่าวนี้ได้อย่างไรในการบังคับใช้โทษประหารกลับมีการวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลง ในเวลาต่อมา ขีดจำกัดการใช้โทษประหารชีวิตในฐานะข้อยกเว้นหรือลดทอนสิทธิในการมีชีวิตจึงมีการจำกัดมากขึ้นเรื่อยๆ

ตามหลักการกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ บัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ กล่าวไว้ในรายงานฉบับปี 2556 เรื่อง “คำถามเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต”¹⁹ ว่า โทษประหารชีวิต “ควรบังคับใช้กับอาชญากรรมที่เป็นการฆาตกรรมหรือการฆ่าโดยเจตนา” และประณามการใช้โทษประหารชีวิตกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อาชญากรรมเศรษฐกิจ อาชญากรรมการเมือง การคบขู่ หรือความผิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบสมยอมระหว่างเพศเดียวกัน การตีความอย่างแคบล่าสุดของคำว่า “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” ของผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการฆ่าตัดตอน การประหารชีวิตโดยไม่ผ่านการพิจารณาคดี หรือการประหารชีวิตตามอำเภอใจ สอดคล้องกับทำที่นี้ ในรายงานที่ส่งให้กับสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเมื่อปี 2555 ผู้รายงานพิเศษสรุปว่า “ในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การตัดสินประหารชีวิตจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีการฆ่าโดยเจตนาเท่านั้น แต่ไม่ได้แปลว่าต้องบังคับใช้กับคดีดังกล่าวเสมอไป (mandatory)”²⁰

มาตรฐานระหว่างประเทศในการตีความคำว่า “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” หมายความว่าควรจำกัดโทษประหารชีวิตออกไปจากอาชญากรรมที่ไม่สอดคล้องกับข้อจำกัดที่กำหนดไว้ในบทบัญญัตินี้ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่เกี่ยวกับยาเสพติด อาชญากรรมเศรษฐกิจ อาชญากรรมการเมือง การคบขู่ และความผิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบสมยอมระหว่างเพศเดียวกัน โดยฉันทามติในหมู่ผู้เชี่ยวชาญและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน²¹ เห็นว่าการลงโทษประหารชีวิตในกรณีอาชญากรรมที่กล่าวมานี้ จะถือว่าละเมิดข้อ 6 วรรค 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองอย่างชัดเจน การตีความคำว่า “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” เป็นการตีความจากหลักกฎหมาย ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และมาตรการคุ้มครองอย่างเป็นกลาง ในขณะนี้จำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ที่ยืนยันหลักการเดียวกัน ข้อจำกัดที่จะป้องกันให้มีการคว่ำชีวิตโดยอำเภอใจจึงเป็นการปิดกั้นข้อจำกัดความผิดต่างๆ ที่จะนำมาใช้บังคับโทษประหารชีวิต ตลอดจนข้อจำกัดอื่นในกฎหมายสารบัญญัติและข้อจำกัดในกฎหมายวิธีสบัญญัติ

แม้จะมีการโต้เถียงกันมานานแล้วว่าโทษประหารชีวิตจะช่วยป้องกันมิให้มีการก่ออาชญากรรมร้ายแรงเพื่ออรรถความปลอดภัยและมั่นคงของรัฐ และแม้ว่าสาธารณชนจะสนับสนุนการใช้โทษประหารชีวิตกับผู้กระทำความผิดบางประเภทที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรง แต่ขณะนี้ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าโทษประหารจะเป็นตัวป้องปรามไม่ให้เกิดการก่ออาชญากรรมแต่อย่างใด²² ยกตัวอย่างเช่น การวิจัยเมื่อเร็ว ๆ นี้ ว่าด้วยผลของโทษประหารชีวิตต่อการฆาตกรรม ไม่ได้สรุปว่า “โทษประหารชีวิตลด เพิ่ม หรือไม่มีผลต่ออัตราการฆาตกรรม”²³

การลงทุนในมาตรการแก้ปัญหาด้านความปลอดภัยของสาธารณชนและอาชญากรรม เช่น การมีกำลังตำรวจที่มีประสิทธิภาพกว่าเดิม และระบบอาญาที่ยุติธรรมและใช้การได้ น่าจะเป็นกลยุทธ์ที่ดีกว่าในการจัดการกับอาชญากรรมอุกฉกรรจ์²⁴ การยกเลิกโทษประหารชีวิตจำเป็นต้องมีความมุ่งมั่นที่จะจัดการกับอาชญากรรมด้วยมาตรการอื่น เช่น บุคลากรผู้บังคับใช้กฎหมาย

¹⁹A/HRC/24/18, หน้า 7 วรรค 24

²⁰AG/7/275, อ้างแล้ว หน้า 14 วรรค 67; อ้างจากโรเจอร์ ฮูดและแคโรไลน์ ฮอยล์ โทษประหาร พิมครั้งที่ 4 (ออกซ์ฟอร์ด สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด 2551) หน้า 132.

²¹ยกตัวอย่างเช่น คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน เลขาธิการสหประชาชาติ ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการฆ่าตัดตอน การประหารชีวิตโดยไม่ผ่านการพิจารณาคดี หรือการประหารชีวิตตามอำเภอใจ

²²คำนำมติเลขที่ 62/149 เรื่องการพักการใช้โทษประหารโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (A/RES/62/149), คำนำมติเลขที่ 65/206 เรื่องการพักการใช้โทษประหารโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (A/RES/65/206), คำนำมติเลขที่ 67/176 เรื่องการพักการใช้โทษประหารโดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ (A/RES/67/176), และดร. แจ็กกี คาร์น ดำรงและการลดอาชญากรรม: หลักฐานและนัยในการปฏิบัติ (ลอนดอน มูลนิธิตำรวจ 2556) หน้า 3 อ่านได้จาก <http://www.police-foundation.org.uk/uploads/catalogerfiles/policing-and-crime-reduction/police-foundation-police-effectiveness-report.pdf>

²³เดเน็ล เอ. นาकिन และจอห์น วี. เพเพอร์ “การป้องปรามและโทษประหาร” สภาวิจัยแห่งชาติ (วอชิงตันดีซี สถาบันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ 2555) หน้า 2

²⁴แอนเนลีส อีนเตอร์นชันนอล ไม่ได้ทำให้เราปลอดภัยกว่าเดิม: อาชญากรรม ความปลอดภัยของสาธารณชนและโทษประหาร (ลอนดอน สำนักพิมพ์แอนเนลีส อีนเตอร์นชันนอล 2556) หน้า 4 อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT51/002/2013/en/a862c002-448f-4640-8192-7873cb5b8c42/act510022013en.pdf>

ที่มีประสิทธิภาพ และภาวะผู้นำที่สร้างสรรคและมีพลังในการเอาชนะใจสาธารณชนในการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายอาญา²⁵ นอกจากนี้ ยังมีความต้องการเรื่องเวลาในการขึ้นนำทางการเมืองเพื่อก่อให้เกิดความไว้วางใจและสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ตลอดจนการมีโครงสร้างพื้นฐานด้านสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว²⁶

2.2 โทษบังคับประหารชีวิต(Mandatory death penalty)

โทษแบบบังคับให้ประหารชีวิต เป็นการไม่ใช้ดุลยพินิจด้านความยุติธรรมขณะตัดสินลงโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นการกีดกันไม่ให้มีความเป็นไปได้ใดที่จะพิจารณาสถานการณ์ส่วนตัวของจำเลยหรือสภาพการณ์ความผิด รวมทั้งเป็นการโยนปัจจัยการแก้ปัญหาก็อาจเกี่ยวข้องกับใดก็ตามทิ้งไปกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศห้ามมิให้มีการลงโทษประหารชีวิตแบบบังคับ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระบุว่า “การกำหนดโทษประหารแบบอัตโนมัติและบังคับถือเป็นการลดรอนการมีชีวิตโดยอำเภอใจ ซึ่งละเมิดข้อ 6 วรรค 1 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง” และยังถือว่าโดยพื้นฐานแล้วไม่สอดคล้องกับสิทธิและหลักประกันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมายตามที่ระบุในข้อ 14²⁷

ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการฆ่าตัดตอน การประหารชีวิตโดยไม่ผ่านการพิจารณาคดี หรือการประหารชีวิตตามอำเภอใจ²⁸ระบุว่าโทษประหารชีวิตไม่ควรเป็นโทษบังคับในทุกกรณี²⁹ โทษประหารชีวิตแบบบังคับไม่เห็นความสำคัญของการบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนเพราะการตัดสินต้องสะท้อนการประเมินปัจจัยต่างๆ ในแต่ละคดีเพื่อให้มั่นใจว่ามีการเคารพสิทธิมนุษยชนของจำเลยตลอดจนข้อจำกัดแบบแคบในการใช้บังคับบทลงโทษประหารชีวิต

2.3 หลักประกันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย

“ไม่มีระบบยุติธรรมใดในโลกที่แข็งแกร่งมากพอจนรับประกันได้ว่าจะไม่มีการปลิดชีวิตผู้บริสุทธิ์ และขณะนี้ มีหลักฐานเพิ่มขึ้นจนน่าตกใจว่าแม้แต่ในระบบกฎหมายที่ทำงานได้ดี ก็ได้ตัดสินประหารชีวิตชายหญิงที่ต่อมาถูกพิสูจน์ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์” - ไซอิด วาด อัล ฮุสเซน ข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมายถูกเขียนไว้ชัดเจนในกฎหมายระหว่างประเทศ การพิจารณาคดีที่ไม่ยุติธรรม การไม่สามารถให้หลักประกันขั้นต่ำให้ต่อสู้คดี หรือการปฏิเสธสิทธิในการทบทวนบทลงโทษ อาจส่งผลให้มีการลงโทษผู้บริสุทธิ์ ความผิดพลาดระดับหนึ่งอาจเป็นเรื่องยอมรับได้ แต่ในกรณีเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต ความผิดพลาดดังกล่าวอาจหมายถึงความตายและการลดรอนชีวิตอีกคนตามอำเภอใจ³⁰ ความผิดพลาดที่ร้ายแรงที่สุดของระบบกฎหมายอาญาคือการลงโทษผู้บริสุทธิ์ให้ต้องโทษประหารชีวิต³¹ ดังนั้น จึงควรมีการปฏิบัติตามมาตรฐานสูงสุดของความยุติธรรมเพราะการปลิดชีวิตคนๆ หนึ่งเป็นการกระทำที่สมบูรณ์และไม่สามารถย้อนกลับมาแก้ไขได้ ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการฆ่าตัดตอน การประหารชีวิตโดยไม่ผ่านการพิจารณาคดี หรือการประหารชีวิตตามอำเภอใจ กล่าวว่า การกำหนดโทษประหารชีวิตเมื่อกระบวนการพิจารณาคดีไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสูงสุดของการได้รับการไต่สวนอย่างยุติธรรมถือเป็นการกระทำตามอำเภอใจ³²

²⁵ คณะกรรมการระหว่างประเทศต่อต้านโทษประหาร รัฐยกเลิกโทษประหารอย่างไร (ฮอสโล 2556) หน้า 6 อ่านได้จาก http://issuu.com/icdp/docs/report_english

²⁶ นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบอื่นที่อาจเป็นส่วนหนึ่งในการยกเลิกโทษประหาร การตัดสินใจของศาลและแรงกดดันทางการเมืองจากสถาบันระดับภูมิภาค (เช่น สภายุโรป) สำคัญพอๆ กับเจตนาเริ่มต้นทางการเมืองและภาวะผู้นำในการเริ่มปฏิรูปกฎหมาย

²⁷ โรแลนด์ และ ฟิลิปป์ส เอกสารสื่อสารเลขที่ 1110/2002 (CCPR/C/82/D/1110/2002) วรรค 5.2

²⁸ A/67/275, ซ้ำแล้ว

²⁹ รายงานของผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการฆ่าตัดตอน การประหารชีวิตโดยไม่ผ่านการพิจารณาคดี หรือการประหารชีวิตตามอำเภอใจ (E/CN.4/1999/39), หน้า 22 วรรค 63

³⁰ มาตรฐานนี้มีความสำคัญไม่เพียงแต่เพื่อป้องกันการลงโทษผู้บริสุทธิ์เท่านั้น แต่ยังสำคัญในบริบทที่ประกันว่าจะมีการจรรโลงสิทธิมนุษยชนที่ติดตัวมาแต่กำเนิดให้กับทุกคน เพราะความบริสุทธิ์ของบุคคลไม่เปลี่ยนแปลงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนมีสิทธิได้รับ

³¹ โครงการโทษประหาร ความผิดที่เลี่ยงไม่ได้ (ลอนดอน 2557) หน้า 15 อ่านได้จาก <http://www.deathpenaltyproject.org/wp-content/uploads/2014/07/The-inevitability-of-error-English.pdf>

³² A/67/275, ซ้ำแล้ว หน้า 7 วรรค 25.

สิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรม ได้รับการระบุไว้ในข้อ 14 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง

“บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่ากระทำความผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง”³³

การรับประกันสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรมมีรายละเอียดในวรรคต่อมาของข้อ 14 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ความเห็นทั่วไป (General Comment) ฉบับที่ 6 เรื่องสิทธิในการมีชีวิตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ซึ่งว่าต้องปฏิบัติตามหลักประกันการพิจารณาคดีเมื่อมีการลงโทษประหารชีวิต ซึ่งในที่นี้รวมถึงสิทธิในการได้รับพิจารณาอย่างยุติธรรมจากคณะตุลาการที่เป็นอิสระ การได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ หลักประกันขั้นต่ำในการต่อสู้คดี และสิทธิที่จะให้คณะตุลาการในระดับเหนือขึ้นไปพิจารณาทบทวนบทลงโทษ “นอกจากสิทธิที่จะขอภัยโทษหรือลดหย่อนโทษ”³⁴

การอ่านและตีความวรรค 2 ข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตลอดจนข้อจำกัดที่บทบัญญัติกำหนดในการใช้บังคับโทษประหารชีวิตตามกฎหมาย แสดงให้เห็นว่า “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” ไม่ได้เป็นเพียงข้อจำกัดเดียวที่กำหนด แต่เป็นแค่หนึ่งในองค์ประกอบของข้อจำกัดต่างๆ เมื่อใช้บังคับโทษประหารชีวิต

“(1) ในประเทศที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหาร การตัดสินประหารชีวิตกระทำได้ในกรณีอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับขณะมีการก่ออาชญากรรม และ (2) โดยไม่ขัดแย้งกับกติกาฉบับปัจจุบันและอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์(Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide)(3) การลงโทษเช่นว่านี้จะกระทำได้ก็แต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ”³⁵

ภาษาที่ใช้ในบทบัญญัตินี้มีนัยว่าต้องเป็นไปตามเงื่อนไขจำกัดทั้งหมดนี้ก่อนเพื่อบังคับใช้โทษประหารชีวิตในสภาพการณ์ที่จำกัดเท่านั้น เนื่องจากข้อ 6 วรรค 2 เขียนขึ้นมาเป็นข้อยกเว้นของสิทธิในการมีชีวิตอยู่ซึ่งรับประกันโดยข้อ 6 วรรค 1 ดังนั้น เมื่ออ่านข้อจำกัดข้อ 2 และข้อ 3 ด้วยกัน เราจะเห็นว่ามีการยืนยันสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย และสิทธินี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการกำหนดโทษประหารชีวิต³⁶

นอกจากนี้ ในความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 6 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนย้ำว่าการลงโทษประหารชีวิตเมื่อการไต่สวนสิ้นสุดลงโดยไม่ได้ปฏิบัติตามหลักประกันการได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมายตามข้อ 14 ของกติกา ถือเป็นกรละเมิดข้อ 6 ของกติกา ว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต³⁷

มาตรฐานเช่นนี้ถูกเน้นย้ำอีกครั้งใน “มาตรการคุ้มครองซึ่งรับประกันการคุ้มครองสิทธิผู้ถูกลงโทษประหารชีวิต” ซึ่งมติของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council) เลขที่ 1984/50 ให้ความเห็นชอบ มาตรการคุ้มครองฉบับที่ 5 ระบุว่า “จะมีการลงโทษประหารชีวิตตามคำตัดสินสุดท้ายของศาลผู้มีอำนาจหลังมีการดำเนินกระบวนการทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองทั้งหมดเท่าที่ทำได้เพื่อให้เกิดการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรม ซึ่งอย่างน้อยต้องเท่ากับที่ระบุในข้อ 14 ของ [กติการะหว่างประเทศ]”³⁸

³³กติการะหว่างประเทศ ข้อ 14

³⁴HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I), ข้อ 6, หน้า 17 วรรค 7

³⁵กติการะหว่างประเทศข้อ 14 เพิ่มหมายเหตุเพื่อความชัดเจน ในต้นฉบับของกติการะหว่างประเทศไม่มีหมายเลข

³⁶ข้อความส่วนนี้เน้นเรื่องวิธีบัญญัติเกี่ยวกับโทษประหาร แต่สิ่งสำคัญที่พึงสังเกตคือวรรค 2 ข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศใช้กับกระบวนการสารบัญญัติเช่นกัน กล่าวคือตัวกฎหมายต้องไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติในกติกา

³⁷ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 32: สิทธิในการได้รับความเท่าเทียมกันต่อหน้าศาลและคณะตุลาการและสิทธิได้รับการไต่สวนอย่างยุติธรรม ใน “รวมความเห็นทั่วไปและคำแนะนำทั่วไปของหน่วยงานสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ตราสารสิทธิมนุษยชน เล่ม vol. I. HRI/GEN/1/Rev.9 (Vol. I), หน้า 260 วรรค 59

³⁸ECOSOC มติ 1984/50

การเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายเป็นเรื่องสำคัญเพื่อจรรโลงสิทธิในการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและเพื่อปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแนะนำให้ “ควรมีการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายผ่านทางที่ปรึกษากฎหมายตามที่จำเป็น ทันทีเมื่อถูกจับกุมตัว และตลอดช่วงพิจารณาคดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาว่าก่ออาชญากรรมร้ายแรง โดยเฉพาะในกรณีเป็นความผิดต้องโทษประหารชีวิต”³⁹

2.3.1 การใช้โทษประหารชีวิตตามอำเภอใจในการพิจารณาคดีผู้กระทำความผิดจำนวนมาก

ปรากฏการณ์การตัดสินโทษบุคคลกลุ่มใหญ่ในการพิจารณาคดีคนจำนวนมาก (mass trial) กลายเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ การพิจารณาคดีคนหมู่มากในลักษณะเช่นนี้จะละเมิดมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศว่าด้วยหลักประกันการได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมและความคุ้มครองอื่น การพิจารณาคดีเช่นนี้ส่วนใหญ่จะซ่อนเร้นความผิดปกติของกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งรวมถึงการไม่ให้อำนาจเข้าถึงทนายความอย่างเพียงพอและในเวลาเหมาะสม รวมทั้งกรณีการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย ในหลายกรณี มีรายงานว่าผู้ต้องสงสัยที่ถูกควบคุมตัวเสียชีวิตหลังถูกทรมาน นอกจากนี้ ข้อกล่าวหาจำเลยแต่ละคนไม่ชัดเจน เนื่องจากในหลายคดีไม่มีการอ่านให้ฟังในศาลเป็นรายบุคคล ยิ่งไปกว่านั้น ศาลยังไม่ปฏิบัติตามหลักการสันนิษฐานว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์ก่อน ตามความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 32 (2550) เรื่องสิทธิความเท่าเทียมกันต่อหน้าศาลและคณะตุลาการ และสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างยุติธรรมของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กำหนดให้อัยการมีภาระต้องพิสูจน์ข้อกล่าวหา รับประกันว่าบุคคลไม่ถูกถือว่ามีความผิดจนกว่าข้อกล่าวหาจะถูกพิสูจน์จนสิ้นความสงสัยอย่างเหมาะสม ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้กับผู้ถูกกล่าวหา และกำหนดให้บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าก่อความผิดทางอาญาได้รับการปฏิบัติตามหลักการันัน

2.3.2 การเข้าถึงกิจการกงสุลกรณีชาวต่างประเทศ

การเข้าถึงกิจการกงสุลเป็นส่วนสำคัญในการคุ้มครองชาวต่างประเทศผู้ต้องโทษประหารชีวิต ทุกรัฐควรดำเนินการทุกอย่างเท่าที่ทำได้เพื่อให้มีการปฏิบัติตามมาตรการคุ้มครองนี้ระหว่างกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิในการขอรับบริการกงสุลตามอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์กงสุล(Vienna Convention on Consular Relations) ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ การปฏิเสธสิทธิที่จะแจ้งให้กงสุลทราบนำไปสู่การละเมิดสิทธิการได้รับพิจารณาคดีโดยชอบด้วยกฎหมาย และการประหารชีวิตชาวต่างชาติผู้ถูกลิดรอนสิทธิในการได้รับบริการกงสุลถือเป็นการคร่ำชีวิตตามอำเภอใจ ซึ่งขัดแย้งกับข้อ 6 และ 14 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁴⁰

2.3.3 การอภัยโทษหรือการลดหย่อนโทษ

การอภัยโทษหรือการลดหย่อนโทษประหารชีวิตถือเป็นขั้นตอนเชิงบวกที่จะนำไปสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิต ข้อ 6 (4) ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองระบุว่าผู้ใดที่ต้องโทษประหารชีวิตมีสิทธิขออภัยโทษหรือลดหย่อนบทลงโทษทั้งนี้ การนิรโทษกรรม อภัยโทษหรือลดหย่อนการตัดสินประหารชีวิตสามารถทำได้ในทุกกรณี

2.4 ห้ามการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี

³⁹สรุปข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับตรินิแดดและโตเบโก(CCP/CO/70/TTO) หน้า 2 วรรค 7(c)

⁴⁰AHRC/27/26 วรรค 54

ความโหดร้ายของโทษประหารชีวิตมีผลเกินเลยไปจากการประหารชีวิต กล่าวคือ อาจมีการทรมานทางร่างกายและ/หรือทางจิตใจ รวมถึงมีการปฏิบัติหรือลงโทษรูปแบบอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี ต่อผู้ต้องโทษระหว่างรอการประหารชีวิตขณะถูกควบคุมตัวในช่วงต่างๆ ของชีวิต นับตั้งแต่มีการใช้อุสสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment or Punishment (CAT) คุณลักษณะที่ล้มบรรณและไม่สามารถผ่อนปรนได้ของข้อห้ามข้อนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่ถือปฏิบัติเป็นประเพณี และรัฐภาคีไม่ควรเข้ามาแทรกแซงไม่ว่าสถานะของการให้สัตยาบันของรัฐนั้นจะเป็นเช่นใด⁴¹

ในบางคราว โทษประหารชีวิตอาจถือถือว่าเป็นการละเมิดข้อห้ามการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี

2.4.1 โทษประหารชีวิตโดยตัวมันเอง

เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับแรกว่าการใช้โทษประหารชีวิต โดยตัวของมันเอง ถือเป็นการละเมิดข้อห้ามการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี หรือไม่ ความหมายของคำว่าทรมานตามข้อ 1.1 ของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี ไม่รวม “ความเจ็บปวดหรือความทรมานที่เกิดจาก เป็นส่วนหนึ่ง หรือเกี่ยวข้องกับการลงโทษที่ถูกต้องตามกฎหมาย”⁴²ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แย้งว่า “การลงโทษอย่างถูกต้องตามกฎหมาย” ตามอนุสัญญาดังกล่าวหมายถึงการลงโทษที่ถูกต้องตามกฎหมายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งหมายความว่า การปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายในประเทศอาจยังถือว่าละเมิดข้อ 1 ของอนุสัญญาอยู่ดีหากถือเป็นการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ผู้รายงานพิเศษขอให้รัฐพิจารณาว่าการใช้โทษประหารชีวิตโดยตัวมันเอง เป็นเครื่องชี้ว่ารัฐไม่เคารพศักดิ์ศรีที่แท้แก่นิดของบุคคล สร้างความเจ็บปวดหรือความทรมานทางจิตใจและร่างกายอย่างมาก และถือถือว่าเป็นการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี หรือไม่⁴³

2.4.2 วิธีประหารชีวิต

วิธีประหารชีวิตรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอาจถือถือว่าเป็นการละเมิดเรื่องนี้ ยกตัวอย่างเช่น การประหารชีวิตด้วยการถูกขว้างก้อนหิน ได้รับการประณามจากคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁴⁴ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยังเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายลงโทษประหารชีวิตด้วยการถูกขว้างด้วยก้อนหิน⁴⁵ คณะกรรมการมีความเห็นเช่นกันว่าการประหารด้วยการดมแก๊สถือเป็นการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี⁴⁶ ระยะเวลาที่ใช้ในการประหารชีวิตและการสามารถใช้วิธีที่โหดร้ายน้อยกว่าควรอยู่ในการพิจารณาของรัฐในการตัดสินใจว่าจะประหารชีวิตด้วยวิธีใด

⁴¹“ความเห็นทั่วไปฉบับที่ 2: การให้ข้อ 2 ของรัฐภาคี” คณะกรรมการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี (CAT/C/GC/2) หน้า 1 วรรค 1 และข้อ 38(1)(b) กฎหมายของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศซึ่งจำกัดความกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ปฏิบัติเป็นประเพณี

⁴²สหประชาชาติ ชุดสนธิสัญญาเล่มที่ 1465 เลขที่ 24841

⁴³ฮวน เอ. เมเนซ ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี ผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติ พบว่าโทษประหารถูกนำมาใช้ทรมานมากขึ้น” นิวอริก 23 ตุลาคม 2555 อ่านได้จาก <http://www.ohchr.org/en/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=12685&LangID=E>

⁴⁴คณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UN Commission on Human Rights) มติ 2003/67 หน้า 3 วรรค 4(i)

⁴⁵สรุปข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน: เยเมน” ใน “การพิจารณารายงานของรัฐภาคีตามข้อ 40 ของกติกา (CCPR/CO/84/YEM) หน้า 4 วรรค 15 ซึ่งเกี่ยวข้องเป็นพิเศษกับบริบทของบรูไน ซึ่งในคำสั่งประมวลกฎหมายอาญาซาฮีอะห์ฉบับปี 2556 มีบทบัญญัติว่าด้วยการขว้างด้วยก้อนหินจนตาย จะมีการอภิปรายเพิ่มเติมในส่วนต่อไปเรื่องการใช้โทษประหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และการพัฒนาในภูมิภาคเมื่อเร็ว ๆ นี้

⁴⁶เอกสารสื่อมวลชนที่ 469/1991” ในคำตัดสินที่ได้รับความคัดสรรของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนภายใต้พิธีสารทางเลือก เล่ม 5 การประชุมครั้งที่ 47-55 (United Nations Sales publication, Sales No. 04.XIV.9) หน้า 105 วรรค 16.1

2.4.3 การปฏิบัติระหว่างถูกจองจำ

การปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังในแดนประหารบ่อยครั้งเป็นการปฏิบัติที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรม ดังนั้น มาตรการคุ้มครองจึงเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะกับผู้ต้องขังแดนประหารที่ปกติจะมีชีวิตในกรจองจำไปอีกหลายปีจนระอาคำตัดสิน

สภาพในการคุมขังมักต่ำกว่ามาตรฐานระหว่างประเทศเนื่องจากไม่มีทรัพยากรมากพอในการจัดสรรการดูแลผู้ต้องขังให้สอดคล้องตามมาตรฐานขั้นต่ำ ไม่ว่าจะบดทวงโทษจะเร็วหรือช้าก็ตาม การจัดหาปัจจัย สี่ อนามัยที่เหมาะสม และการดูแลทางการแพทย์เป็นสิทธิพื้นฐานที่ควรมอบให้กับผู้ถูกคุมขังเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้มักจัดหาให้ได้ไม่มากพอหรือไม่ก็ไม่มีการจัดหาให้เลย คู่ที่แออัดเป็นปัญหาพบเห็นทั่วไปในหลายที่

ผู้ต้องขังในแดนประหารมักต้องเผชิญหน้ากับตราบาปเพิ่มเติมและมีโอกาสได้รับการปฏิบัติที่โหดร้ายและไร้มนุษยธรรมขณะถูกจองจำซึ่งรวมถึงการขังเดี่ยว ห้องมืด และการถูกล่ามโซ่ ผู้ถูกคุมขังก่อนการพิจารณาคดีอาจถูกทรมานเพื่อค้นหาสารภาพหรือถือเป็นการลงโทษรูปแบบหนึ่ง

ตามหลักการข้อ 6 ของหลักการว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนที่ถูกจองจำหรือคุมขังทุกรูปแบบ (Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment)⁴⁷ “ไม่มีบุคคลใดไม่ว่าจะถูกจองจำหรือคุมขังในรูปแบบใดที่พึงถูกทรมานหรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี ไม่มีสถานการณ์ใดที่พึงถือว่าเป็นเหตุผลเหมาะสมที่จะทำการทรมาน หรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี”

ดังนั้น จึงต้องมีการคุ้มครองการทำร้ายร่างกายและจิตใจให้กว้างที่สุดเท่าที่ทำได้ ด้วยเหตุนี้ การจำกัดหรือผ่อนปรนสิทธิมนุษยชนของบุคคลภายใต้รูปแบบใดก็ตามหรือภายใต้การจองจำหรือคุมขังจึงเป็นเรื่องต้องห้าม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการข้อ 3 ของหลักการว่าด้วยการป้องกันบุคคลทุกคนที่ถูกจองจำหรือคุมขังทุกรูปแบบ โดยบรรทัดฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น สิทธิในการมีสุขภาพที่ดี ได้รับน้ำ ที่พัก และที่พื้นฐานไปกว่านั้นอีก คือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต้องได้รับการค้ำจุน⁴⁸

2.4.4 “ปรากฏการณ์แดนประหาร”

“ปรากฏการณ์แดนประหาร” หมายถึงการผสมปนประหว่างสภาพการณ์ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเจ็บป่วยทางใจและการทรมานทางร่างกายอย่างรุนแรงกับนักโทษประหารซึ่งรวมถึงเวลาอันยาวนานในการรอคอยผลที่ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น การถูกขังเดี่ยว สภาพคุกที่แออัด และการขาดการได้รับการศึกษาและสันทนาการ⁴⁹

ตามที่ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการทรมานหรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี บันทึกเป็นหลักฐาน ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารอาจตกอยู่ในสภาวะความไม่แน่นอน อย่างต่อเนื่อง น่ากลัวไม่รู้จักจบระหว่างความตายที่กำลังจะมาถึง และความหวังว่าการอุทธรณ์ขอความเมตตาของตนจะได้รับการตอบสนอง ความเจ็บปวดทางจิตใจของผู้ต้องขังแดนประหารจะเพิ่มขึ้นเมื่อถูกปล่อยให้รอคอยการประหารเป็นเวลานาน ซึ่งอาจกินเวลาหลายสิบปี และบางครั้ง โทษดังกล่าวมาถึงตัวไม่ทันที่ก่อนถูกประหาร ระหว่างการรอคอยที่เจ็บปวดนี้ การลงโทษเพิ่มเติมเช่นการถูกขังเดี่ยวหรือการขาดปฏิสัมพันธ์กับสังคมจะเพิ่มความโหดร้ายของการลงโทษเดิมให้มากยิ่งขึ้น

⁴⁷ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติ มติ 43/173 (A/RES/43/173)

⁴⁸ “ไม่ว่าทั้งชื่อจำกัดหรือการกระทำที่ผ่อนปรนสิทธิมนุษยชนของบุคคลที่ถูกจองจำหรือคุมขังในรัฐหรือที่รัฐรับผู้ตามกฎหมาย อนุสัญญา ระเบียบ หรือประเพณีโดยอ้างว่าหลักการนี้ไม่ยอมรับสิทธิดังกล่าวหรืออ้างว่าหลักการนี้ยอมรับสิทธิดังกล่าวไม่เต็มรูปแบบ” อ้างแล้ว กฎมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อนักโทษ เห็นชอบโดยมติ ECOSOC Resolutions 663 C (XXIV) และ 2076 (LXII) เป็นการอ้างอิงที่เกี่ยวข้องอีกข้อในการปฏิบัติต่อนักโทษ

⁴⁹ ฮวน เมนเดซ, “โทษประหารและการห้ามการทรมานหรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรีทุกรูปแบบ”, บทสรุปสิทธิมนุษยชน, เล่มที่ 20, เล่มที่ 1 (ฉบับตุลาคมไม่ร่วงปี 2555) หน้า 3

การปฏิบัติดังกล่าวอาจถือได้ว่าเป็นการทรมานหรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรีโดยเป็นการวิบัติสิทธิพื้นฐานในการมีชีวิตและสิทธิอื่นๆ ของบุคคล ดังนั้น มาตรการคุ้มครองจึงมีความสำคัญเพื่อป้องกันมิให้มีการลงโทษผู้ต้องโทษประหารเพิ่มและเพื่อให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประเด็นในที่นี้ไม่ใช่การเสนอแนะให้ประหารชีวิตให้เร็วขึ้น แต่เป็นการดูแลให้สภาพของนักโทษแดนประหารดีพอ และนักโทษได้รับข้อมูลขั้นตอนอย่างเต็มที่ผ่านการเข้าถึงที่ปรึกษากฎหมายและตระหนักถึงช่องทางยื่นอุทธรณ์

2.5 ความโปร่งใส

“รัฐมีภาระผูกพันจะไม่ลงโทษประหารชีวิตอย่างลับๆ” บัน คี-มุน เลขาธิการสหประชาชาติ⁵⁰

ความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้การบังคับใช้โทษประหารชีวิตสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศและบทบัญญัติของกติการะหว่างประเทศ มติและความเห็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากรัฐมีภาระผูกพันต่อสิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการได้รับการพิจารณาอย่างยุติธรรม และสิทธิในการแสดงออกและเข้าถึงข้อมูลอย่างอิสระ ดังนั้น รัฐจึงต้องทำการอย่างโปร่งใสเมื่อบังคับใช้บทลงโทษประหารชีวิต⁵¹

เนื่องจากแนวคิดของโทษประหารชีวิตคือขอยกเว้นแคบๆ ของสิทธิในการมีชีวิต ดังนั้น ประการแรก ความโปร่งใสจึงทำหน้าที่ดูแลให้อำนาจมหาศาลของรัฐในการลดทอนชีวิตผู้คนได้รับการตรวจสอบจากสาธารณชน และประการที่สอง ความโปร่งใสช่วยอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบกรณีมีการละเมิดสิทธิในการมีชีวิต

สาธารณชนมีสิทธิได้รับข้อมูลอย่างเสรี ซึ่งสอดคล้องกับข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁵² ความโปร่งใสในบริบทของโทษประหารชีวิตมีความสำคัญเช่นกันในการให้รัฐได้ปฏิบัติตามภาระผูกพันของตนด้วยการให้ข้อมูลแก่ผู้ถูกลงโทษ ครอบครัวและทนายความของเขา ตลอดจนสาธารณชนในการตรวจสอบภาระผูกพันตามกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสในการบังคับใช้โทษประหาร ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการทรมานหรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี ยืนยันว่าควรจัดหาข้อมูลที่น่าเชื่อถือและในเวลาที่เหมาะสมเกี่ยวกับขั้นตอนและเวลายื่นอุทธรณ์ การขอลดหย่อนโทษและการประหารชีวิตให้กับผู้ถูกลงโทษ ครอบครัว และทนายความ เพื่อมิให้มีการละเมิดสิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยชอบด้วยกฎหมายและการห้ามมิให้มีการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี⁵³ มติเลขที่ 2005/59 ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเรื่องคำถามเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต เรียกร้องให้ทุกรัฐที่ยังคงใช้โทษประหาร จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและการประหารชีวิตที่คาดว่าจะมีขึ้นให้สาธารณชนทราบ

ความโปร่งใสในบริบทโทษประหารชีวิตยังใช้กับการมีอยู่ของข้อมูลการบังคับใช้โทษประหารชีวิตด้วย กล่าวคือการขาดข้อมูลจำนวนครั้งที่ลงโทษประหารชีวิตหรือจำนวนผู้ต้องโทษประหารเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการถกเถียงและการตรวจสอบในระดับประเทศและระหว่างประเทศว่าด้วยการยกเลิกโทษประหารชีวิต “การดำเนินมาตรการคุ้มครองเพื่อรับประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องโทษประหารชีวิต” ในมติเลขที่ 1989/64 ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ เรียกร้องให้รัฐภาคี

⁵⁰รายงานของเลขาธิการว่าด้วยการหยุดพักการใช้โทษประหาร (A/65/280) หน้า 19 วรรค 72

⁵¹A/67/275, อ้างแล้ว หน้า 20 วรรค 104

⁵²กติการะหว่างประเทศข้างแล้ว

⁵³กติการะหว่างประเทศข้างแล้ว และรายงานของผู้รายงานพิเศษของสหประชาชาติว่าด้วยการทรมานและการปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี: ความโปร่งใสและการใช้โทษประหาร (E/CN.4/2006/53/Add.3) หน้า 2

“...เผยแพร่ข้อมูลในการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในความผิดแต่ละประเภทที่อนุญาตให้ประหารชีวิตได้ และหากเป็นไปได้ ให้จัดทำข้อมูลรายปี ซึ่งรวมถึงจำนวนผู้ต้องโทษประหารจำนวนการประหารชีวิตที่ดำเนินการจริง จำนวนผู้อยู่ระหว่างต้องโทษประหารชีวิต จำนวนโทษประหารชีวิตที่ภายหลังมีการกลับคำตัดสินหรือลดหย่อนโทษในชั้นอุทธรณ์ และจำนวนกรณีกักโทษ รวมถึงข้อมูลที่มาตรวจคุ้มครองข้างต้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายในประเทศ”⁵⁴

ล่าสุด มติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ที่ 67/176 เรียกร้องให้รัฐ

“...จัดทำข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของตน ได้แก่ จำนวนผู้ถูกตัดสินประหาร จำนวนผู้ต้องขังแดนประหาร และจำนวนครั้งของการประหารชีวิตที่ดำเนินไปแล้ว ซึ่งจะช่วยให้มีการทบทวนในระดับชาติและระหว่างประเทศภายใต้ข้อมูลและอย่างโปร่งใส รวมถึงเกี่ยวกับภาระผูกพันของรัฐในการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ให้สาธารณชนทราบ”⁵⁵

หากเรานำบริบทของข้อ 19 ซึ่งกว้างกว่ามาพิจารณา่วมกัน เราจะเห็นว่าสิทธิในการได้รับข้อมูลอย่างเสรีถูกนำมาพูดถึงว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรี การมีข้อมูลการใช้โทษประหารชีวิตมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับอิสรภาพของสื่อในการตีพิมพ์ข้อมูลในแต่ละคดี หรือกับข้อมูลการบังคับใช้โทษประหารชีวิต การส่งเสริมความโปร่งใสจึงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างแก่สื่อสาธารณะ

ผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการทรมานหรือปฏิบัติหรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี สรุปความต้องการให้เกิดความโปร่งใสในบริบทของโทษประหารชีวิตไว้ได้ดี ดังนี้ (ก) ต้องจัดทำข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมากพอให้กับผู้ต้องโทษประหารชีวิต ครอบครัวและทนายความ (ข) ความโปร่งใสเป็นกุญแจในการถกเถียงสาธารณะและความรับผิดชอบในรูปแบบประชาธิปไตย และ (ค) ชุมชนระหว่างประเทศสามารถช่วยตรวจสอบเพิ่มเติม⁵⁶

2.6 มาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง

กรอบระหว่างประเทศให้การคุ้มครองพิเศษแก่กลุ่มเปราะบางได้แก่ เยาวชน หญิงมีครรภ์และแม่่มือใหม่ รวมถึงผู้พิการทางจิตหรือสติปัญญา ตามวรรค 3 ของมติเลขที่ 1984/50 ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม บุคคลประเภทนี้ไม่สามารถถูกตัดสินประหารชีวิตภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ แม้ว่ากฎหมายระดับชาติของรัฐจะอนุญาตให้ลงโทษประหารชีวิตก็ตาม มติเลขที่ 2003/67 และ 2005/59 ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนย้ำข้อจำกัดนี้ มติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเลขที่ 67/176 คุ้มครองเด็กและสตรีมีครรภ์ ในขณะที่มติเลขที่ 1989/64 ของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแนะนำให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับผู้พิการทางจิต

2.6.1 สิทธิมนุษยชนของเด็กที่พ่อแม่ต้องโทษประหารชีวิตหรือถูกประหารชีวิต

“การตัดสินให้พ่อแม่ต้องโทษประหารชีวิตหรือการประหารชีวิตพ่อแม่ทำให้เด็กไม่ได้รับสิทธิต่างๆ ในวงกว้าง” มาร์ตา ซานโตสเพย์ ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการด้านความรุนแรงต่อเด็ก

ในมติที่ทำเมื่อเดือนมีนาคม 2556 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติยอมรับผลเสียของการตัดสินประหารชีวิตพ่อแม่และการประหารชีวิตพ่อแม่ต่อเด็กและเรียกร้องให้รัฐคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กตามความจำเป็น นอกจากนี้ คณะมนตรีฯ ยังเรียกร้องให้รัฐจัดการเข้าถึงพ่อแม่และข้อมูลสถานการณ์ของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้กับเด็ก หรือหากเหมาะสมโดยต้องพิจารณาหรือประโยชน์สูงสุดของเด็ก อาจจัดหาสมาชิกอีกคนของครอบครัวให้กับเด็กด้วย (A/HRC/RES/22/11)

⁵⁴โปรดดู 1989/64 ใน บันทึกฉบับทางการของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ปี 2532, ที่ประชุมองค์การปี 2532, การประชุมปกติครั้งแรกปี 2532, เอกสารเพิ่มเติมฉบับที่ 1 (E/1989/89) หน้า 51 วรรค 5

⁵⁵A/RES/67/176 ข้างแล้ว หน้า2 วรรค4(b)

⁵⁶A/67/275, ข้างแล้ววรรค104

งานวิจัยที่มีในขณะนี้ชี้ให้เห็นว่ามีผลกระทบต่อด้านลบระยะสั้นและยาวต่อเด็กที่พ่อแม่ของตนถูกตัดสิทธิประหารชีวิตหรือถูกประหารชีวิต ซึ่งรวมถึงการละเมิดการได้รับสิทธิและภาวะผูกพันต่างๆ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมถึงภาวะผูกพันที่จะรับประกันให้มีการคุ้มครองและการดูแลแก่เด็กเท่าที่จำเป็นเพื่อความอยู่ดีของเด็ก (ข้อ 3) สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงโดยเฉพาะความรุนแรงทางจิตใจ (ข้อ 19) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและความช่วยเหลือพิเศษจากรัฐหากเด็กถูกพรากจากสภาพครอบครัว (ข้อ 20) และสิทธิในการได้รับมาตรฐานที่เพียงพอในการดำรงชีวิตต่อการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ ศีลธรรมและสังคมของเด็ก (ข้อ 27 วรรค 1)⁵⁷

การประหารชีวิตพ่อแม่ส่งผลต่อสุขภาพเด็กในหลายแง่มุม รวมถึงความเจ็บปวดด้านจิตใจซึ่งนำไปสู่ความบอบช้ำของสุขภาพจิตในระยะยาว เด็กที่พ่อแม่ถูกตัดสิทธิประหารชีวิตอาจถูกเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะหากความผิดของพ่อแม่เป็นที่ทราบกันทั่วไป รวมถึงผ่านการรายงานของสื่อ หลักฐานยังแสดงด้วยว่าคนจนและคนกลุ่มน้อยด้านเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ และศาสนาต้องโทษประหารในสัดส่วนสูงผิดปกติ ดังนั้น เด็กอาจรู้สึกว่าตนถูกเลือกปฏิบัติจากสาเหตุของเชื้อชาติ ศาสนา หรือสภาพทางเศรษฐกิจ และจากตราบาปที่เกิดจากการที่พ่อแม่ถูกตัดสิทธิประหารชีวิต

---

⁵⁷A/HRC/25/33, วรรค 6

3. ความเห็นของสาธารณชน

"ความก้าวหน้าของมนุษย์ไม่หยุดนิ่งกับที่ การสนับสนุนของสาธารณชนต่อโทษประหารในวันนี้อย่าได้หมายความว่าพวกนี้ประชาชนจะยังคงสนับสนุนเสมอไป มีเหตุในประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ที่ไม่อาจเถียงได้เลยว่ามักกฎหมาย นโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ขัดแย้งกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนแต่ยังคงได้รับการสนับสนุนจากคนหมู่มาก ซึ่งในที่สุดแล้ว ทั้งหมดก็ได้รับการพิสูจน์ว่าไม่ถูกต้องในเวลาต่อมาและถูกยกเลิกหรือห้ามในที่สุด ผู้นำต้องแสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตไม่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากแค่ไหน" นาวี พิลเลย์ อดีตข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ⁵⁸

ความเห็นของสาธารณชนเป็นผลรวมของความคิดเห็นของสังคมหนึ่งที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การที่สาธารณชนสนับสนุนการบังคับใช้โทษประหารในการลงโทษผู้กระทำความผิดบางกรณี มักถูกนำมาอ้างว่าเป็นเหตุผลในการยังคงใช้บังคับโทษประหารนี้ในกฎหมายท้องถิ่น แต่ระดับชั้นความรู้สึกของสาธารณชนโดยเฉพาะกับประเด็นที่มีความซับซ้อนเช่นโทษประหารชีวิตนั้น จะอ่อนไหวไปตามภาวะผู้นำทางการเมือง การยกเลิกโทษประหารโดยทั่วไปเป็นผลของขั้นตอนยาวนานที่วางแผนมาอย่างดี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความทุ่มเทและความตั้งใจจริงทางการเมือง กรณีที่จะกล่าวในส่วนนี้ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงอย่างละเอียดอ่อนระหว่างความเห็นของสาธารณชนกับภาวะผู้นำทางการเมือง

ประการแรก ผลการสำรวจความคิดเห็นสามารถถูกชี้แจงได้ง่ายขึ้นอยู่กับการวางกรอบคำถาม วิธีตั้งคำถาม และเวลาตั้งคำถาม การที่สื่อรายงานการลงโทษและประหารชีวิตอย่างผิดกฎหมายส่งผลให้สาธารณชนต่อต้านโทษประหารชีวิตได้ง่ายพอๆ กับการรายงานเรื่องราวของฆาตกรต่อเนื่องจะทำให้สาธารณชนมีความเห็นสนับสนุนโทษประหารชีวิต

ประการที่สอง บทบัญญัติมากมายตามมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิตโดยส่วนใหญ่แล้วไม่ได้รับการตอบรับอย่างชื่นชมจากสาธารณชน เนื่องจากความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ของโทษประหารชีวิตตั้งอยู่บนข้อจำกัดแคบๆ และการตีความข้อจำกัดนี้เป็นไปอย่างจำกัด ดังนั้น ความเห็นของสาธารณชนจึงไม่อาจหลบเลี่ยงหรือก้าวข้ามบทบัญญัติทางกฎหมายที่ชัดเจนนี้ได้ รัฐจึงมีหน้าที่ต้องอธิบายสิ่งนี้ให้ประชาชนของตนฟัง กรณีตัวอย่างกรณีหนึ่งคือการที่สาธารณชนไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างโทษประหารชีวิตและโทษประหารชีวิตแบบบังคับ

ประการที่สาม การโต้เถียงของสาธารณชนผู้ได้รับข้อมูลขึ้นอยู่กับการแสดงออก หากยังจำได้ถึงคำพูดของฟิลลิป อัลสตัน ผู้รายงานพิเศษเกี่ยวกับภาวะผูกพันทางกฎหมายในเรื่องความโปร่งใส การที่สาธารณชนจะอภิปรายเรื่องนี้ด้วยความหมายต้องอาศัยให้รัฐเปิดเผยข้อมูลการบังคับใช้โทษประหารอย่างละเอียด สื่อที่อิสระและได้รับข้อมูลจะสามารถเล่นบทบาทเชิงรุกและสำคัญในการปลุกเร้าให้เกิดการโต้เถียงและกำหนดความเห็นของสาธารณชน ความท้าทายที่สื่อต้องเผชิญในการดำเนินการเช่นนี้ รังแต่จะเพิ่มอุปสรรคในการเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของประชาชนที่มีต่อโทษประหาร

ความรู้ของสาธารณชนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการโต้เถียงในวงกว้างบนพื้นฐานของข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่โยงกับโทษประหารชีวิต รัฐต้องรับผิดชอบให้การศึกษารื่องสิทธิมนุษยชน รวมถึงส่งเสริมให้มีการเคารพสิทธิในการมีชีวิต ความเป็นผู้นำในการส่งเสริมการโต้เถียงเรื่องนี้ในด้านต่างๆ เช่น สัดส่วนความเหมาะสมของการลงโทษ การปฏิบัติตามบรรทัดฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และมาตรการทางเลือก จะทำให้เกิดนัยสำคัญต่อความเห็นของสาธารณชน

ตัวอย่างจากฟิลิปปินส์และมองโกเลียแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำในความคืบหน้าที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิต ภาวะผู้นำที่ชัดเจนในการหยุดยั้งการประหารชีวิตผู้คนของรัฐและการริเริ่มการปฏิรูปกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการยกเลิกโทษประหารชีวิตในเอเชีย

⁵⁸พิลเลย์, "การอภิปรายระดับสูงเรื่องโทษประหารชีวิต ที่ประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนครั้งที่ 25" อ้างแล้ว

ในฟิลิปปินส์ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ปี 2530 ส่งผลให้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ ทำให้ฟิลิปปินส์เป็นประเทศแรกในภูมิภาคที่ยกเลิกโทษประหาร อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมที่เพิ่มขึ้นทำให้ฟิลิปปินส์นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งในปี 2536⁵⁹ เพื่อยับยั้งอาชญากรรม ถึงกระนั้น รัฐบาลประธานาธิบดีกลอเรีย มาคาปากัล-อาโรโย ห้ามมิให้ลงโทษประหารชีวิตอีกครั้งในปี 2549⁶⁰ และโทษประหารชีวิตทุกคดีถูกลดเหลือจำคุกตลอดชีวิต กรณีของฟิลิปปินส์แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางการเมืองมีส่วนสำคัญอย่างไรในการคงไว้หรือยกเลิกโทษประหารชีวิต

ในมองโกเลีย หลังมีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในปี 2535 โทษประหารชีวิตถูกนำมาใช้กับอาชญากรรมร้ายแรงเท่านั้น ความคืบหน้าสำคัญที่นำไปสู่การยกเลิกโทษประหารเกิดขึ้นในปี 2553 เมื่อประธานาธิบดีซึกเคีย เอลเบกดอร์จ (Tsakhia Elbergdorj) ประกาศห้ามลงโทษประหารชีวิต ก่อนจะส่งร่างกฎหมายให้รัฐสภาพิจารณาเพื่อลงสัตยาบันในพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ ความมุ่งมั่นอย่างจริงจังของเอลเบกดอร์จส่งผลให้มองโกเลียยกเลิกโทษประหารชีวิตในกฎหมาย ก่อนจะให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ในเวลาต่อมา กรณีของมองโกเลียแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางการเมืองสามารถกำหนดทิศทางความเห็นของสาธารณชนและผลักดันให้รัฐสภาแก้ไขกฎหมายได้ในที่สุด

---

⁵⁹ฟิลิปปินส์ กฎหมายสาธารณรัฐฉบับที่ 7659 (2536)

⁶⁰ฟิลิปปินส์ กฎหมายสาธารณรัฐฉบับที่ 9346 (2549)

4. โทษประหารชีวิต: การปฏิรูปอย่างช้า ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความเคลื่อนไหวระดับโลกที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตเกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นกัน ณ เดือนพฤษภาคม 2557 กัมพูชา ติมอร์-เลสเต และฟิลิปปินส์ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว บรูไน สาธารณรัฐประชาชนลาวและเมียนมาร์ยกเลิกโทษประหารในเชิงปฏิบัติ ไม่มีประเทศใดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อยู่ในรายชื่อประเทศที่แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลระบุว่ามีการประหารชีวิตผู้คนเป็นประจำในช่วงปี 2552-2556⁶¹ นอกจากนี้ การต่อต้านการยกเลิกโทษประหารชีวิตลดลงอย่างเห็นชั้ตนับจากภายในภูมิภาคเองไปจนถึงการลงมติในสมัชชาใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต การปฏิรูปกฎหมายให้จำกัดการบังคับใช้โทษประหารชีวิตในบางประเทศยังแสดงให้เห็นความคืบหน้าที่น่ายินดีต่อการเคลื่อนเข้าสู่การยกเลิกโทษดังกล่าว ข้อเท็จจริงที่ว่ารัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ค่อย ๆ ถอยห่างจากโทษประหารชีวิตด้วยความเร็วที่ต่างกัน ทำให้เรามีบทเรียนที่เป็นประโยชน์จากบางประเทศมาเรียนรู้ร่วมกัน

4.1 แนวโน้มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เราสามารถทำความเข้าใจความคืบหน้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยโทษประหารชีวิตได้ดีที่สุดภายใต้บริบทของกฎหมายและแนวโน้มที่เกิดขึ้นในส่วนอื่นของโลก

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นสถานะโดยย่อของโทษประหารชีวิตใน 8 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม) ที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยรวมถึงทั้งรัฐที่ยังเก็บโทษนี้ไว้ใช้และรัฐที่ยกเลิกการใช้โทษประหารในทางปฏิบัติ รายละเอียดของทั้ง 8 ประเทศอยู่ในเอกสารแนบท้าย ก “ภาพรวมแต่ละประเทศ”

กัมพูชา ติมอร์-เลสเตและฟิลิปปินส์ไม่รวมอยู่ในตารางที่ 1 หรือเอกสารแนบท้าย ก เพราะยกเลิกโทษประหารไปแล้ว

เอกสารแนบท้าย ข ประกอบด้วย 2 ตารางซึ่งแสดงตัวบ่งชี้ทางกฎหมายของสถานะโทษประหารชีวิตในรัฐภาคีของสหประชาชาติ

⁶¹แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนลการตัดสินใจและการประหารชีวิต 2556 ช่างแล้ว

ตาราง 1 สถานะทางกฎหมายของโทษประหารชีวิตใน 8 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังคงใช้โทษประหาร

	บรูไน	อินโดนีเซีย	ลาว	มาเลเซีย	เมียนมาร์	สิงคโปร์	ไทย	เวียดนาม
สถานะ	ยกเลิกในทางปฏิบัติ	ยังใช้	ยกเลิกในทางปฏิบัติ	ยังใช้	ยกเลิกในทางปฏิบัติ	ยังใช้	ยังใช้	ยังใช้
ให้สัตยาบันกติการะหว่างประเทศฯแล้ว (ICCPR)		✓	✓				✓	✓
ให้สัตยาบันพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ (OP2-ICCPR)								
ให้สัตยาบันอนุสัญญาต่อต้านการทรมานฯ (CAT)		✓	✓				✓	ลงนาม
การลงคะแนนเสียงหยุดพักการใช้โทษประหารเมื่อปี 2555	คัดค้าน	งดออกเสียง	งดออกเสียง	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	งดออกเสียง	งดออกเสียง
บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเรื่องสิทธิในการมีชีวิต		✓		✓	✓	✓	✓	✓
ประหารชีวิตครั้งสุดท้ายเท่าที่ทราบ	2500	2556	2532	2556	2531	2557	2552	2557
วิธีประหาร	แขวนคอ ขวางด้วยก้อนหิน	ยิงเป้า	ยิงเป้า	แขวนคอ	แขวนคอ	แขวนคอ	ฉีดยา	ฉีดยา
ความผิดต้องโทษประหาร	เมื่อมีการใช้โทษประหาร ความผิดต้องโทษประหารจะไม่จำกัดเฉพาะการฆ่าโดยเจตนาเท่านั้น							
โทษประหารแบบบังคับ	✓		✓	✓	✓	✓	✓ ⁶²	
คุ้มครองกลุ่มเปราะบาง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ปฏิรูปเมื่อเร็วๆ นี้				✓	✓	✓	✓	✓

⁶² แม้ว่าบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดบางประการจะไม่รวมทางเลือกอื่น แต่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยบัญญัติให้มีการพิจารณาสภาพการณฺ์เฉพาะ

4.1.1 โทษประหารชีวิตในกฎหมายระดับชาติ

ทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยกเว้นกัมพูชา ฟิลิปปินส์และติมอร์-เลสเต ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมายภายในของตน บรูไน ดารุสซาลาม สาธารณรัฐประชาชนลาว และเมียนมาร์ ในทางปฏิบัติ ได้ยกเลิกโทษประหารไปแล้ว กล่าวคือ ทั้งสามยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างเป็นทางการ แต่เท่าที่ทราบ ไม่มีการประหารชีวิตผู้คนเป็นเวลานานแล้ว เมียนมาร์ลดหย่อนโทษประหารชีวิตทั้งหมดลงเมื่อเดือนมกราคม 2557⁶³

ภูมิภาคนี้แสดงให้เห็นความคืบหน้าของการถอยห่างจากโทษประหารชีวิตในอัตราที่ต่างกัน กล่าวคือฟิลิปปินส์มีจุดยืนในเรื่องนี้ที่เข้มแข็งที่สุด โดยได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตและให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไปแล้ว ฟิลิปปินส์ยืนยันความมุ่งมั่นแน่วแน่ของตนในการขจัดโทษประหารชีวิตออกจากกฎหมายกัมพูชาและติมอร์-เลสเตยกเลิกโทษประหารชีวิตในการก่ออาชญากรรมทุกรูปแบบไปแล้วเช่นกัน ส่วนเมียนมาร์มีท่าทีว่าจะทำเช่นนั้นเหมือนกัน แต่ทั้งสามรายยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2⁶⁴ แต่แม้จะมีการกำหนดโทษประหารชีวิตตามกฎหมาย เมียนมาร์รายงานในเอกสาร Universal Periodical Review (UPR) ฉบับล่าสุดเมื่อปี 2554 ว่าไม่มีการประหารชีวิตมาตั้งแต่ปี 2531 และได้ลดโทษประหารชีวิตทั้งหมดลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต⁶⁵ แต่แม้ผู้รายงานพิเศษสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในเมียนมาร์จะชมเชยรัฐบาลที่ห้ามการบังคับใช้โทษประหารชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รายงานพิเศษแสดงความเสียใจที่ยังคงเห็นว่าศาลชั้นต้นยังคงพิพากษาลงโทษประหารชีวิตอย่างต่อเนื่อง⁶⁶ ในรายงาน UPR ของเมียนมาร์ที่ออกเมื่อเดือนมกราคม 2554 หนึ่งในคำแนะนำคือขอให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตในกฎหมายเสีย เพื่อยับยั้งไม่ให้ศาลชั้นต้นในเมียนมาร์ตัดสินลงโทษประหารชีวิตและเพื่อหยุดการใช้โทษประหารชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ⁶⁷

ความคืบหน้าที่สำคัญอีกประการคือการปฏิรูปด้านกฎหมายของรัฐสภาสิงคโปร์เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2555 ซึ่งได้กำหนดข้อจำกัดในการบังคับใช้โทษประหารแบบบังคับ (โปรดดูเอกสารแนบท้าย ก.6) มาเลเซียประกาศจะปฏิรูปในทำนองเดียวกัน ในขณะที่เวียดนามลดจำนวนของคดีความผิดที่อาจถูกลงโทษประหารชีวิตลง

แต่การก้าวถอยหลังในประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายโทษประหารชีวิตรวมถึงการบังคับใช้คำสั่งประมวลกฎหมายอาญาซารีห์ (Syariah Penal Code Order) เมื่อปี 2556 ของบรูไน ดารุสซาลาม ซึ่งขยายความผิดที่สามารถใช้บังคับโทษประหารชีวิต รวมทั้งนำวิธีประหารชีวิตด้วยการถูกขว้างด้วยก้อนหินมาใช้ ซึ่งถือเป็นการทรมานโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี

4.1.2 การให้สัตยาบันต่อตราสารระหว่างประเทศ

ในบรรดาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 10 ประเทศ 6 ประเทศซึ่งรวมถึงกัมพูชา อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนลาว ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม ต่างให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อย่างไรก็ตาม มีเพียงฟิลิปปินส์เท่านั้นที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศดังกล่าวซึ่งมีวัตถุประสงค์จะยกเลิกโทษประหารชีวิต

กัมพูชา อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนลาว ฟิลิปปินส์และไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาต่อต้านการทรมาน ในขณะที่เวียดนามลงนามไปแล้วแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของเด็ก ซึ่งห้ามการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับเยาวชน

⁶³ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “สำนักงานสิทธิสหประชาชาติชมเชยเมียนมาร์ที่ลดหย่อนโทษประหารชีวิตทั้งหมด” 10 มกราคม 2557 ทหาอ่านได้ที่ <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46904#.VBeVji6SzaY>. ช่างแล้ว

⁶⁴ช่างแล้ว

⁶⁵รายงานระดับชาติโดยเมียนมาร์ ส่งให้กับคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (A/HRC/WG.6/10/MMR/1) หน้า 6 วรรค 37 และช่างแล้ว

⁶⁶รวบรวมโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน เรื่อง เมียนมาร์ ส่งให้กับคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (A/HRC/WG.6/10/MMR/2) หน้า 6 วรรค 25

⁶⁷รายงานคณะทำงานการทบทวน Universal Periodic Review ของเมียนมาร์ (A/HRC/17/9) หน้า 118 วรรค 106.9

สถานะการให้สัตยาบันของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สอดคล้องกับสถานะของแต่ละประเทศในการบังคับใช้โทษประหารชีวิต ฟิลิปปินส์ถือได้ว่ามีความก้าวหน้าสูงสุดในแง่ของการให้สัตยาบันต่อข้อตกลงระหว่างประเทศที่ผูกโยงกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตโดยตรง

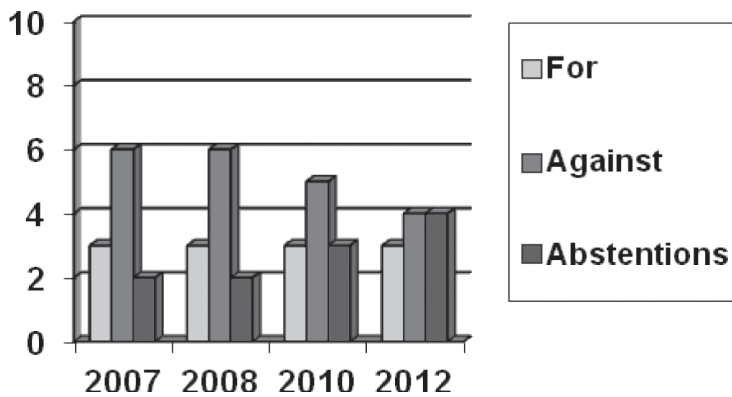
4.1.3 การลงคะแนนเสียงใน “การหยุดพักใช้โทษประหารชีวิต”

ในบรรดา 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กัมพูชา ติมอร์-เลสเตและฟิลิปปินส์ลงคะแนนเสียงสนับสนุนมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติว่าด้วย “การหยุดพักใช้โทษประหารชีวิต” (Moratorium on the use of the death penalty) อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่อีก 2 ประเทศงดออกเสียงอย่างต่อเนื่อง (สาธารณรัฐประชาชนลาวและเวียดนาม) ส่วนอีก 4 ประเทศ (บรูไน ดารุสซาลาม มาเลเซีย เมียนมาร์และสิงคโปร์) ต่างลงคะแนนเสียงคัดค้านมติดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน⁶⁸

แม้ว่าการสนับสนุนการหยุดพักใช้โทษประหารชีวิตจะยังไม่เปลี่ยนแปลงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่การคัดค้านกลับลดลงหลังอินโดนีเซียและไทยเปลี่ยนสถานะของตนจากที่เคยไม่เห็นด้วยกับการหยุดพัก มาเป็นการงดออกเสียง ดังนั้น จึงมีรัฐส่วนน้อย 4 แห่งเท่านั้นในภูมิภาคที่คัดค้านการหยุดพักใช้โทษนี้

11 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวบ่งชี้รวมในภาพ 2 ได้แก่ บรูไน ดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย ติมอร์-เลสเต และเวียดนาม

ภาพ 2 การลงคะแนนเสียงรวมใน “การหยุดพักการใช้โทษประหาร” ของ 11 ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

⁶⁸A/62/PV.76, A/63/PV.70, A/65/PV.71 และ A/67/PV.60, ข้างแล้ว

ตาราง 2 การลงคะแนนเสียง “การหยุดพักใช้โทษประหารชีวิต” ของ 11 ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศ	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2553	ปี 2555	การเปลี่ยนแปลง
บรูไนดารุสซาลาม	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	-
กัมพูชา	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	-
อินโดนีเซีย	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	งดออกเสียง	คัดค้าน > งดออกเสียง
สาธารณรัฐประชาชนลาว	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	-
มาเลเซีย	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	-
เมียนมาร์	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	-
ฟิลิปปินส์	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	-
สิงคโปร์	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	-
ไทย	คัดค้าน	คัดค้าน	งดออกเสียง	งดออกเสียง	คัดค้าน > งดออกเสียง
ติมอร์-เลสเต	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	-
เวียดนาม	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	คัดค้าน	-

ที่มา: รูปแบบการลงคะแนนเสียงของแต่ละประเทศได้มาจากเอกสารต่อไปนี้และนำมารวมไว้ในตารางนี้

บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ การประชุมครั้งที่ 62 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 76 (A/62/PV.76) หน้า 17, บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ การประชุมครั้งที่ 63 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 70 (A/63/PV.70) หน้า 17, บันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ การประชุมครั้งที่ 65 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 71 (A/65/PV.71) หน้า 19, และบันทึกฉบับทางการของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ การประชุมครั้งที่ 67 การประชุมเต็มคณะครั้งที่ 60 (A/67/PV.60) หน้า 17

4.1.4 การบังคับใช้โทษประหารชีวิตเมื่อเร็ว ๆ นี้

ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนามเป็นประเทศที่มีการประหารชีวิตไปเมื่อเร็ว ๆ นี้

อินโดนีเซียกลับมาใช้การประหารชีวิตอีกครั้งในเดือนมีนาคม 2556 หลังหยุดพักใช้โทษดังกล่าวในทางปฏิบัติเป็นเวลา 4 ปี ผู้ต้องหาคดี 2 รายถูกประหารชีวิตในข้อหาลักลอบขนยาเสพติด ในขณะที่อีก 3 รายในข้อหาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน แต่ไม่มีกรณีใดเลยที่มีการประกาศว่าจะมีการประหารชีวิตก่อนดำเนินการ⁶⁹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแสดงความเสียใจที่อินโดนีเซียยกเลิกการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติของตนและหันมาใช้การประหารชีวิตอีกครั้ง และยิ่งไปกว่านั้น คือ เป็นการใช้บทลงโทษกับอาชญากรรมที่ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ของคำว่า “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” ในวรรค 2 ของข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศแต่อย่างใด คณะกรรมการแนะนำให้อินโดนีเซียหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต⁷⁰

มาเลเซียประหารชีวิตผู้ต้องหาลับๆ อย่างน้อย 2 รายในปี 2556 รายแรกในข้อหาฆาตกรรม และรายที่ 2 ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในเดือนมีนาคม 2557 มาเลเซียมีคำสั่งศาลระงับการประหารชีวิตผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นคนสัญชาติไนจีเรีย ผู้ถูกตัดสินในข้อหาฆาตกรรมแต่อ้างว่าตนมีปัญหาด้านจิต ซึ่งเป็นประเภทบุคคลที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดให้ได้รับความคุ้มครองพิเศษและห้ามไม่ให้ถูกลงโทษประหารชีวิต⁷¹

⁶⁹ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล “อินโดนีเซีย: การประหารชีวิตรายที่ 5 ยืนยันแนวโน้มใหม่ในการประหารชีวิตแบบลับที่นำสะพรึงกลัว” 18 พฤศจิกายน 2556 อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/news/indonesia-fifth-execution-confirms-shocking-new-trend-secrecy-2013-11-18>. แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “อินโดนีเซีย: การประหารรายแรกในรอบ 4 ปี “น่ากลัวและก้าวร้าว” หลัง” 15 มีนาคม 2556. อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/indonesia-first-execution-four-years-shocking-and-regressive-2013-03-15>

⁷⁰ สรุปข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เรื่องอินโดนีเซีย (CCPR/C/IDN/CO/1) หน้า 3 วรรค 10

⁷¹ เนติบัณฑิตสมาคมมาเลเซีย “แถลงข่าว | เนติบัณฑิตสมาคมมาเลเซียชมขบวนการดำเนินการอย่างรวดเร็วยุติการประหารชีวิตนาย Osariakhi Ernest Obayangbon”, 14 มีนาคม 2557 อ่านได้จาก http://www.malaysianbar.org.my/press_statements/press_release_%7C_the_malaysian_bar_commends_swift_action_by_the_government_in_stay_of_execution_of_death_sentence_on_osariakhi_ernest_obayangbon.html

กรณีล่าสุดเกิดขึ้นที่สิงคโปร์ซึ่งประหารชีวิตผู้ต้องหา 2 คนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557 โดยเป็นการยกเลิกการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต 3 ปีหลังเริ่มทบทวนกฎหมายในปี 2554 ซึ่งได้ผลสรุปเมื่อเดือน มกราคม 2556⁷²

เมื่อเร็วๆ นี้ เวียดนามหันกลับมาใช้วิธีประหารชีวิตอีกครั้งหลังหยุดใช้ไปนาน 18 เดือน โดยมีการประหารชีวิตผู้ต้องขัง 7 รายในปี 2556 และ 3 รายในปี 2557⁷³

4.2 การปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน

4.2.1 อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด

หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำหนดโทษประหารชีวิตกับความผิดบางประการที่ไม่ถือว่าเป็น “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ยังคงใช้การลงโทษประหารชีวิต (ได้แก่บรูไน ดารุสซาลาม อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนลาว มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม) ใช้โทษดังกล่าวกับความผิดต่าง ๆ รวมถึงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เศรษฐกิจอาชญากรรม การทყข่มขืน และความสัมพันธ์แบบสมยอมระหว่างเพศเดียวกัน

บรูไน ดารุสซาลามประกาศใช้คำสั่งประมวลกฎหมายอาญาชำระโทษฉบับปี 2556 ใหม่ ซึ่งครอบคลุมประเภทอาชญากรรมที่สามารถถูกลงโทษด้วยการประหารชีวิตที่กว้างขวางกว่าเดิมแม้ว่าบรูไนจะพักและหยุดใช้การประหารชีวิตในทางปฏิบัติมาตั้งแต่ปี 2500 ก็ตาม ทั้งนี้ การโจรกรรม การข่มขืน การคบขู่ เพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก ความสัมพันธ์ทางเพศนอกสมรสสำหรับชาวมุสลิม การดูถูกถ้อยคำในคัมภีร์กุรอานและฮาดิธ การดูหมิ่นพระเจ้า การประกาศตนว่าเป็นศาสดาของผู้ที่ไม่ใช่ชาวมุสลิม และฆาตกรรม ถือเป็นความผิดที่อาจถูกลงโทษประหารชีวิตภายใต้กฎหมายที่แก้ไขใหม่ ประมวลกฎหมายใหม่ใช้บังคับในระบอบแรกเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2557⁷⁴ การกลับมาใช้โทษประหารชีวิตอีกครั้งในประมวลกฎหมายอาญาชำระโทษจะทำให้ชุมชนระหว่างประเทศมีความกังวลอย่างมาก⁷⁵ และได้มีการกล่าวถึงเรื่องนี้ในรายงาน UPR⁷⁶ ฉบับล่าสุด ในระหว่างการทบทวนบรูไนได้รับคำแนะนำให้ตรวจสอบว่าคำสั่งตามประมวลกฎหมายอาญาชำระโทษสอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศหรือไม่ รวมทั้งให้ละเว้นการบังคับใช้บังคับโทษประหารชีวิตในวงกว้าง โดยให้ใช้โทษประหารอย่างจำกัดกับ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” เท่านั้น

ในอินโดนีเซีย มีการยื่นประเด็นโทษประหารชีวิตให้ศาลรัฐธรรมนูญทบทวนเมื่อปี 2550 ศาลตัดสินว่าการใช้โทษประหารชีวิตไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตและสิทธิในการปกป้องชีวิตและการดำรงอยู่” ศาลยืนยันว่าโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่ใช้เป็นวิธีสุดท้าย และจะใช้กับอาชญากรรมร้ายแรงเท่านั้น แต่อินโดนีเซียยังคงบังคับใช้โทษประหารกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” ตามมาตรฐานระหว่าง

⁷²สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “สำนักงานสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติกังวลการกลับมาประหารชีวิตนักโทษครั้งใหม่ในสิงคโปร์” แถลงข่าว กรุงเทพฯ 22 กรกฎาคม 2557 เข้าได้จาก <http://bangkok.ohchr.org/files/ROB%20Press%20Release%20220714.pdf>. คณะกรรมการสากลเพื่อการต่อต้านโทษประหาร (International Commission against the Death Penalty) “แถลงการณ์จากคณะกรรมการสากลต่อต้านโทษประหาร: สิงคโปร์ประหารนักโทษ 2 รายและกลับมาประหารชีวิตอีกครั้งหลังหยุดไปนานกว่า 3 ปี” เจนีวา 22 กรกฎาคม 2557 เข้าได้จาก http://www.icmpd.org/cms/wp-content/uploads/2014/07/24-ICDP-Press-Statement_Singapore-resumes-executions-July2014.pdf

⁷³ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “สหประชาชาติกังวลการใช้โทษประหาร “เป็นการถอยหลังครั้งสำคัญ” สำหรับสิทธิมนุษยชนในเวียดนาม”, 9 สิงหาคม 2556 เข้าได้จาก <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45595#.U9CnpOOSxZg>

⁷⁴เดอะบรูไนไทม์ “ระยะที่ 1 ของคำสั่งประมวลกฎหมายอาญาชำระโทษจะใช้บังคับพฤษภาคม” บันดาร์ เสรี เบกาวัน 30 เมษายน 2557 เข้าได้จาก <http://www.bt.com.bn/bookmarks-breaking/2014/04/30/just-phase-one-syariah-penal-code-order-be-enforced-tomorrow-may-1>

⁷⁵ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “สหประชาชาติกังวลกับการใช้โทษประหารในวงกว้างภายใต้กฎหมายอาญาที่แก้ไขของบรูไน” 11 เมษายน 2557 เข้าได้จาก <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47552#.U-r8fOOSxZg>. คณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล “บรูไน: ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่เป็นพิมพ์เขียวในการละเมิดสิทธิมนุษยชน” 27 มกราคม 2557 เข้าได้จาก <http://www.icj.org/brunei-new-penal-code-a-blueprint-for-human-rights-violations/>

⁷⁶รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review บรูไนดารุสซาลาม (A/HRC/27/11) หน้า 8 วรรค 49, หน้า 10 วรรค 69, หน้า 11 วรรค 85, หน้า 12 วรรค 99, 103

ประเทศแต่อย่างใด⁷⁷ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแนะนำให้อินโดนีเซียทบทวนกฎหมายเพื่อให้อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่ต้องโทษประหารชีวิต⁷⁸

สาธารณรัฐประชาชนลาวรายงานในรายงาน UPR เมื่อเดือนพฤษภาคม 2557 ว่าอยู่ระหว่างพิจารณาทบทวนกฎหมายอาญา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจำกัดขอบเขตของอาชญากรรมที่จะใช้บังคับบทลงโทษประหารชีวิต ระหว่างการทบทวนโดยรวม รัฐบาลลาวได้รับคำแนะนำให้หยุดพักการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติให้กว้างขวางยิ่งขึ้นรวมทั้งยกเลิกโทษประหารในทุกคดีรวมถึงคดีอุกฉกรรจ์ และลดโทษประหารให้เหลือโทษจำคุก รัฐบาลรับว่าจะพิจารณาคำแนะนำนี้⁷⁹

แม้รัฐบาลยืนยันจะทบทวนการบังคับใช้โทษประหารชีวิตแบบบังคับ รวมทั้งเต็มใจที่จะพิจารณายุติพักการใช้โทษประหาร แต่การใช้วิธีประหารชีวิตอย่างต่อเนื่องในมาเลเซียทำให้มีการพูดถึงเรื่องนี้ในรายงาน UPR เมื่อปี 2556 มีคำแนะนำให้มาเลเซียปรับแก้กฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานขั้นต่ำระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการยกเลิกโทษประหารชีวิตแบบบังคับและโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด⁸⁰ มาเลเซียยืนยันความตั้งใจจะทบทวนกฎหมายว่าด้วยโทษประหารชีวิตของตน และกล่าวว่า “ได้เริ่มศึกษาการปฏิรูปการบริหารงานยุติธรรมอาญาทั้งหมดในมาเลเซีย รวมทั้งโทษประหารชีวิต” รวมทั้งตกลงจะทบทวนข้อแนะนำดังกล่าว⁸¹

สิงคโปร์ถือว่าการประหารชีวิตเป็นประเด็นความยุติธรรมด้านอาญามากกว่าจะเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และยืนยันว่าการประหารชีวิตถูกต้องตามกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐบาลสิงคโปร์แย้งว่าตนใช้การลงโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น⁸² อย่างไรก็ตาม การใช้โทษประหารชีวิตของสิงคโปร์กับอาชญากรรมที่ไม่จำกัดเพียงการฆ่าโดยเจตนา เช่นกับอาชญากรรมยาเสพติด กลับแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น ตามที่สิงคโปร์ได้ประหารชีวิตผู้ต้องหา 2 รายที่ถูกตั้งข้อหาในคดียาเสพติดเมื่อเร็ว ๆ นี้

ในการทบทวนครั้งล่าสุดของคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน รัฐบาลไทยกล่าวว่าตนจะพิจารณาหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต การยกเลิกโทษประหารชีวิตอยู่ในร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2557-2561)⁸³ แม้ว่าจะมีการเริ่มต้นที่ดี แต่ขณะนี้ยังไม่มีความคืบหน้ารูปธรรมในการยกเลิกโทษประหารชีวิตแต่ประการใด และมีการตัดสินใจลงโทษประหารชีวิตเป็นจำนวนมากในปี 2556 โดยเกือบครึ่งหนึ่งเป็นความผิดในข้อหาฆ่าเสียดิต⁸⁴ ในการทบทวน UPR มีคำแนะนำให้ไทยหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิตโดยมีแผนจะยกเลิกโทษดังกล่าวตามที่ร่างไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของตน⁸⁵

หลังแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาของเวียดนามเมื่อปี 2552 ซึ่งยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรม 8 ประเภทและยุติการบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับผู้กระทำความผิดเยาวชน เวียดนามยังประกาศในปีนี่ว่าตนมีแผนจะจำกัดการบังคับใช้โทษประหารชีวิตเพิ่มเติม⁸⁶ แต่แม้จะมีประกาศดังกล่าว มีการกล่าวถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนครั้งการตัดสินลงโทษรวมทั้งการใช้บทลงโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมที่ไม่ใช่การฆ่าโดยเจตนาในรายงาน UPR ฉบับล่าสุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2557 เวียดนามได้รับคำแนะนำให้ลดประเภทอาชญากรรมที่จะถูกโทษด้วยการประหารชีวิตลง โดยเฉพาะอาชญากรรมเศรษฐกิจและความผิดในข้อหาฆ่าเสียดิต⁸⁷

⁷⁷CCPR/C/DN/CO/1, อ้างแล้ว

⁷⁸อ้างแล้ว

⁷⁹รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review สาธารณรัฐประชาชนลาว (A/HRC/15/5), หน้า 4 วรรค 11. รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review สาธารณรัฐประชาชนลาวภาคผนวก (A/HRC/15/5/Add.1) หน้า 6 วรรค 18

⁸⁰รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review มาเลเซีย (A/HRC/25/10) หน้า 19, 20

⁸¹รายงานระดับชาติที่สิงคโปร์ส่งให้กับคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (A/HRC/WG.6/17/MYS/1) หน้า 8 วรรค 47

⁸²รายงานระดับชาติที่สิงคโปร์ส่งให้กับคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (A/HRC/WG.6/11/SGP/1) หน้า 16 วรรค 120

⁸³เดอะเนชั่น, “ยุติการลงโทษของไทยอย่างแท้จริง” 2 กรกฎาคม 2555 อ่านได้จาก <http://www.nationmultimedia.com/opinion/Ending-Thailands-impunity-for-real-301852629.html> รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review ไทย (A/HRC/19/8) หน้า 20 วรรค para 89.29

⁸⁴ไทย กระทรวงยุติธรรม สถิติโทษประหาร (กรุงเทพฯ กรมราชทัณฑ์ 2556). อ่านได้จาก <http://www.correct.go.th/correct2009/stat/Deathpenaltyprisoner/DeathpenaltyprisonerApr2014.pdf>

⁸⁵A/HRC/19/8, อ้างแล้ว

⁸⁶รายงานระดับชาติที่มาเลเซียส่งให้กับคณะทำงานของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (A/HRC/WG.6/18/VNM/1), หน้า 3 วรรค 10.

⁸⁷รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review เวียดนาม (A/HRC/26/6) หน้า 19 วรรค 143.89, 143.90, 143.91, 143.92, 143.93, 143.94

4.2.2 หลักประกันการได้รับการไต่สวนอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย

ปัญหาใหญ่ในการใช้บังคับโทษประหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือการใช้บทลงโทษนี้แบบบังคับ (mandatory) กับความผิดหลายประเภทซึ่งโดยหลักๆ แล้วจะเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะในมาเลเซีย สิงคโปร์และไทย⁸⁸ การไม่ให้ใช้ดุลยพินิจในกระบวนการยุติธรรมเป็นการละเมิดหลักประกันสิทธิการได้รับการไต่สวนอย่างยุติธรรมและชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายเกียรติภูมิของระบบยุติธรรมรวมทั้งความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมด้วย

มาเลเซียเน้นในรายงานระดับชาติของตนในการทบทวน UPR เมื่อปี 2556 ว่าโทษประหารชีวิตใช้กับอาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้นตามที่บัญญัติในกฎหมายและหลังจากมีการใช้สิทธิในการอุทธรณ์ทั้งหมดแล้วเท่านั้น โดยได้ว่ามีการใช้มาตรการคุ้มครองอย่างเข้มงวดซึ่งสอดคล้องกับข้อ 6 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง⁸⁹ แต่แม้จะมีมาตรการคุ้มครองดังกล่าว หลายรัฐได้ทำค้ำชี้นะเกี่ยวกับการใช้โทษประหารชีวิตแบบบังคับอย่างต่อเนื่องของมาเลเซีย⁹⁰

รัฐสภาสิงคโปร์ผ่านการปฏิรูปกฎหมายในเดือนพฤศจิกายน 2555 หลังทบทวนโทษประหารแบบบังคับ การเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่อไปนี้มีผลบังคับใช้ในเดือนมกราคม 2556: (ก) โทษประหารชีวิตแบบบังคับจะใช้กับฆาตกรรมเมื่อมีเจตนาจะฆ่าเท่านั้น และ (ข) ผู้ค้ายาเสพติดที่ทำหน้าที่เป็นผู้นายาและได้ให้ความร่วมมืออย่างดีกับสำนักงานปราบปรามยาเสพติดกลางหรือมีความพิการทางจิตอาจได้รับประโยชน์ตามดุลยพินิจของศาลในการถูกตัดสินประหารชีวิตหรือถูกจำคุกตลอดชีวิตพร้อมถูกเซ็น⁹¹ มีการลดการตัดสินลงโทษในหลายคดี ระหว่างการทบทวนกฎหมายตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2554 จนถึงการใช้กฎหมายที่เปลี่ยนแปลงในเดือนมกราคม 2556 มีการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต ผู้อยู่ระหว่างรอการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายการใช้ยาเสพติดในทางที่ผิด ได้รับอนุญาตให้ยื่นคำร้องขอให้ตัดสินใหม่เมื่อกฎหมายใหม่มีผลบังคับใช้ การปฏิรูปนี้ส่งผลให้มีการลดโทษประหารชีวิตใน 9 คดี⁹² แต่แม้จะมีการปฏิรูปกฎหมาย ด้านอื่นๆ ของประมวลกฎหมายอาญาบับแก้ไขใหม่ เช่น การบังคับใช้โทษประหารชีวิตกับความผิดข้อหาอาชญากรรมและการลงโทษประหารชีวิตแบบบังคับกับความผิดบางประการยังเป็นประเด็นที่น่ากังวล

4.2.3 การห้ามทรมาน หรือปฏิบัติหรือลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี

การถูกขังด้วยก้อนหินจนเสียชีวิตถือเป็นการทรมานหรือการปฏิบัติหรือลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรีตามกฎหมายระหว่างประเทศ คำสั่งประมวลกฎหมายอาญาชริอะฮ์ปี 2556 ที่นำมาใช้เมื่อเร็วๆ นี้ในบรูไน ดารุสซาลาม กำหนดให้การถูกขังด้วยก้อนหินเป็นวิธีลงโทษอาชญากรรมทางเพศ ไม่เพียงแต่สาระของกฎหมายใหม่จะไม่สอดคล้องกับเกณฑ์ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” เท่านั้น แต่การถูกขังด้วยก้อนหินจนเสียชีวิตยังไม่สอดคล้องกับข้อห้ามการทรมานหรือการปฏิบัติหรือลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี ด้วย⁹³

ในขณะที่ บรูไน ดารุสซาลาม มาเลเซียและสิงคโปร์ประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาชนลาว ใช้วิธียิงเป้า ส่วนไทยและเวียดนามใช้วิธีฉีดยา

⁸⁸ตามรายงานของเครือข่ายเอเชียด้านโทษประหาร “เมื่อไม่มีความยุติธรรม” การไต่สวนที่ไร้ความยุติธรรมเป็นปัญหาสำคัญในการบังคับใช้โทษประหารในเอเชีย โดยมีการทำกรณีศึกษาในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์

⁸⁹A/HRC/WG.6/17/MYS/1, อ้างแล้ว หน้า 8 วรรค 45

⁹⁰A/HRC/25/10, อ้างแล้วหน้า 19 วรรค 146.108, 146.110, หน้า 20 วรรค 146.112, 146.114, 146.117, 146.124.

⁹¹นาย เค ชานมุกาม รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศและกฎหมาย “แถลงการณ์รัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศและกฎหมาย นาย เค ชานมุกาม: การเปลี่ยนแปลงการใช้โทษประหารกับความผิดฆาตกรรม” สิงคโปร์, 9 กรกฎาคม 2555 อ่านได้จาก <https://www.mlaw.gov.sg/content/dam/minlaw/corp/assets/documents/linkclick4dc3.pdf>.

นายเตา ซี ฮาน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประสานงานกิจการความมั่นคงและรัฐมนตรีว่าการในประเทศ “การขยายกรอบการควบคุมยาเสพติดของเราและการทบทวนโทษประหาร แถลงการณ์รัฐมนตรี โดยนายเตา ซี ฮาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประสานงานกิจการความมั่นคงและรัฐมนตรีว่าการในประเทศ”, สิงคโปร์, 9 กรกฎาคม 2555 อ่านได้จาก http://www.mha.gov.sg/news_details.aspx?nid=MjUzMg%3D%3D-N411YQwYBNE%3D

⁹²กระทรวงกิจการภายในสิงคโปร์, “แถลงการณ์จากกระทรวงกิจการภายในต่อคำตามสื่อเรื่องโทษประหารชีวิต สิงคโปร์, 18 กรกฎาคม 2555 อ่านได้จาก http://www.mha.gov.sg/news_details.aspx?nid=MzlxMg==JKr4CnFh6eQ=

⁹³ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “สหประชาชาติกังวลกับการใช้โทษประหารในวงกว้างภายใต้กฎหมายอาญาที่แก้ไขของบรูไน” อ้างแล้วคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล “บรูไน: ประมวลกฎหมายอาญาบับแก้ไขใหม่เพิ่มพิพพิชชียในการละเมิดสิทธิมนุษยชน” อ้างแล้ว

มีความก้าวหน้าบางประการที่อาเซอร์ไบจานในเอเชีย โดยเฉพาะการเลิกใช้วิธีขังด้วยก้อนหินในการประหารชีวิตผู้ถูกตัดสินว่า คบชู้ ในปี 2552 สถานิติบัญญัติออกกฎหมายลูกที่นำมาบทบัญญัติขังอาชญากรรมมาใช้แทนประมวลกฎหมายอาญาบางส่วน ซึ่ง กำหนดให้ลงโทษผู้เป็นชู้ด้วยวิธีเหี่ยมโหดเช่น ใช้ก้อนหินขังให้ตาย แต่กฎหมายลูกถูกส่งกลับมาให้สภานิติบัญญัติทบทวน เนื่องจากมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ก่อนที่รัฐบาลประจำจังหวัดจะปฏิเสธ นับแต่นั้น บทบัญญัติการใช้ก้อนหิน ขังจนเสียชีวิตจึงถูกยกออกจากร่างกฎหมายที่ได้รับการแก้ไข⁹⁴

ในสังเกตการณ์ที่เป็นข้อสรุปเกี่ยวกับประเทศไทย คณะกรรมการต่อต้านการทรมานรับทราบว่ายไทยได้ทบทวนและลดการใช้โทษ ตรอนล้ามในเรือนจำ แต่ได้ให้คำแนะนำเฉพาะแก่ไทยว่าควรยุติการใช้โทษตรอนล้ามนักโทษในแดนประหารตลอด 24 ชั่วโมง⁹⁵

4.2.4 ความโปร่งใสและมาตรการคุ้มกันอื่น

ข้อมูลการใช้โทษประหารชีวิตยังไม่ชัดเจนในหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในสาธารณรัฐประชาชนลาว มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม ซึ่งไม่มีการเผยแพร่ตัวเลขการบังคับใช้การลงโทษประหารชีวิต ยังคงมีการประหารชีวิตอย่างลับๆ ในบางประเทศโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้าโดยเฉพาะในอินโดนีเซีย มาเลเซียและเวียดนาม⁹⁶

ในการเดินทางไปเยือนอินโดนีเซียเมื่อปี 2550 ผู้รายงานพิเศษเรื่องการทรมานขอให้อินโดนีเซียยุติการดำเนินการประหารชีวิต อย่างลับๆ ของตน⁹⁷

มีการพูดถึงการไร้ความโปร่งใสในการลงโทษด้วยการประหารชีวิตในรายงาน UPR ฉบับล่าสุดของสิงคโปร์เมื่อปี 2554 ท่ามกลางคำแนะนำต่างๆ หนึ่งในคำแนะนำคือรัฐบาล “ควรจัดหาสถิติและข้อมูลข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวกับการบังคับใช้โทษ ประหารชีวิตให้สาธารณชนทราบ”⁹⁸ นับตั้งแต่นั้น กรมราชทัณฑ์สิงคโปร์ได้เผยแพร่สถิติการประหารชีวิตในรายงานสถิติประจำปี ของตน (ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา) แต่ความกังวลเรื่องการดำเนินการอย่างลับๆ และการขาดความโปร่งใсыังคงมีอยู่ต่อ เนื่อง⁹⁹

ในการทบทวน UPR ของเวียดนาม รัฐบาลเวียดนามได้รับคำชี้แนะให้ตีพิมพ์ข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับอัตลักษณ์และจำนวนผู้ ต้องหาที่ต้องโทษประหารชีวิตในขณะนี้¹⁰⁰

4.2.5 มาตรฐานขั้นต่ำในการคุ้มครองกลุ่มเปราะบาง

ทุกประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีกฎหมายยกเว้นไม่ให้ลงโทษประหารชีวิตเด็ก หญิงมีครรภ์ และผู้พิการทางจิตหรือสติ ปัญญา¹⁰¹ แต่กฎหมายของเมียนมาร์ไม่ได้บัญญัติการคุ้มครองผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนอย่างชัดเจน แม้ว่าเมียนมาร์จะ เป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กก็ตาม และได้เพิกถอนข้อสงวนสิทธิของตนแล้ว และแม้ว่าเวียดนามจะมีกฎหมายที่ยกเว้น เด็กและสตรีมีครรภ์เป็นกรณีเฉพาะจากโทษประหาร แต่ไม่มีข้อยกเว้นให้กับผู้พิการทางจิตหรือสติปัญญา ถึงกระนั้น ประมวล กฎหมายอาญาถือว่าความพิการดังกล่าวลดทอนสภาพการณ์ที่อาจใช้บังคับกับคดีที่ต้องโทษประหารชีวิต

⁹⁴เดอะการ์เดียน, “รัฐบาลอาเซอร์ไบจานยกเลิกการลงโทษด้วยก้อนหินออกจากร่างกฎหมาย” บันดาค อาเซอร์ 12 มีนาคม 2556 อ่านได้จาก <http://www.thejakartaglobe.com/news/aceh-government-removes-stoning-sentence-from-draft-bylaw/>

⁹⁵สรุปข้อสังเกตจากรายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับไทย ของคณะกรรมการต่อต้านการทรมาน (CAT/THA/CO/1) หน้า 11 วรรค 23

⁹⁶แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, “โทษประหาร 2556: ความลับปกคลุมการประหารชีวิตในเอเชียแปซิฟิก” 27 มีนาคม 2557 อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/death-penalty-2013-shroud-secrecy-around-executions-asia-pacific-2014-03-27>

⁹⁷รายงานของผู้รายงานพิเศษว่าด้วยการทรมานหรือการปฏิบัติหรือลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือย่ำยีศักดิ์ศรี: การเดินทางเยือนอินโดนีเซีย (A/HRC/7/3/Add.7) หน้า 27 วรรค 89

⁹⁸รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review สิงคโปร์ (A/HRC/18/11)

⁹⁹แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลตีพิมพ์รายงานเรื่องความลับในการใช้โทษประหารชีวิตในสิงคโปร์ ชื่อ “สิงคโปร์ – โทษประหารชีวิต ยอดการประหารชีวิตที่ปิดลับ” ซึ่งรายงานการขาด ความโปร่งใสในการประหารชีวิตและสถิติเกี่ยวกับการตัดสินประหารชีวิตหรือการประหารชีวิต

¹⁰⁰A/HRC/26/6, อ้างแล้ว หน้า 20 วรรค 143.113

¹⁰¹ไทยถอนข้อสงวนสิทธิในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของตนในปี 2555.

4.3 การพูดคุยกับสาธารณชน

มาเลเซียยืนยันจะเปิดเผยและ “สร้างสัมพันธภาพทั้งปรีชาหาหรือกับสาธารณชนในเรื่อง [โทษประหารชีวิตในมาเลเซีย] รวมทั้งทางเลือกที่เป็นไปได้อื่นแทนการใช้โทษประหาร” อย่างต่อเนื่อง ในรายงานระดับชาติที่ส่งก่อนการทำ UPR เมื่อเดือนตุลาคม 2556¹⁰²

ในไทย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ประกาศเมื่อเดือนสิงหาคม 2556 ว่าจะดำเนินการศึกษาและปรีชาหาหรือกับสาธารณชนเรื่องความเป็นไปได้ในการยกเลิกโทษประหารชีวิตในไทย รัฐบาลไทยกล่าวว่าจะให้ความสำคัญกับการหารือระดับชาติในเรื่องนี้¹⁰³

4.4 ความร่วมมือในระดับภูมิภาค

ความช่วยเหลือและร่วมมือในระดับภูมิภาคอาจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน กรอบของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอาเซียน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights) อาจเป็นประโยชน์ในเรื่องนี้ ข้อ 11 ของปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน ย้ำว่า “ทุกคนมีสิทธิติดตัวแต่กำเนิดในการมีชีวิตซึ่งกฎหมายพึงคุ้มครอง” และ “ไม่มีใครพึงถูกลิดรอนชีวิตยกเว้นตามกฎหมายเท่านั้น”

มีการอภิปรายความสำคัญของความร่วมมือในระดับภูมิภาคในงานสัมมนาผู้เชี่ยวชาญเรื่องโทษประหารชีวิตที่กรุงเทพฯ เมื่อปี 2556 ประธานงานสัมมนา วิทิต มันทาภรณ์ ย้ำว่ารัฐจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนามาตรการและตราสารคุ้มครองเพื่อเลิกใช้โทษประหารแบบบังคับขณะอยู่ระหว่างประคำศใช้ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียนซึ่งให้ความคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิต ตัวแทนรัฐบาลอินโดนีเซียในคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอาเซียน ราเฟนดิ ดามิน กล่าวว่คณะกรรมการฯ จำเป็นต้องอภิปรายเรื่องโทษประหารชีวิต¹⁰⁴

การแบ่งปันประสบการณ์ระดับชาติอาจเป็นวิธีหนึ่งในการระดมแรงสนับสนุนเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิต กรณีที่ชัดเจนกรณีหนึ่งคือกรณีประสบการณ์ของฟิลิปปินส์ขณะอยู่ระหว่างว่าจะยกเลิกหรือคงโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมายของตน นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในระดับทวิภาคีในการลดหย่อนโทษอาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการใช้แรงกดดันในระดับภูมิภาคเพื่อลดการใช้โทษประหารชีวิตโดยมีแผนจะยกเลิกในที่สุด ยกตัวอย่างเช่นอินโดนีเซียกำลังทำงานร่วมกับมาเลเซียกรณีคนสัญชาติอินโดนีเซียถูกตัดสินประหารชีวิตในมาเลเซีย เป็นต้น

¹⁰² A/HRC/WG.6/17/MYS/1, อ้างแล้ว วรรค 46

¹⁰³ รายงานระดับชาติที่ไทยส่งให้กับคณะทำงานของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (A/HRC/WG.6/12/THA/1) หน้า 6 วรรค 33

¹⁰⁴ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “บันทึกภายในจากงานสัมมนายผู้เชี่ยวชาญเรื่องการถอดห่างจากโทษประหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” กรุงเทพฯ 2556

5. บทสรุปและคำแนะนำ

กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศมีข้อจำกัดอย่างเข้มงวดต่อเงื่อนไขที่อนุญาตให้ใช้ข้อยกเว้นต่อสิทธิในการมีชีวิต ประเทศส่วนใหญ่กำลังถอยห่างจากการใช้โทษประหารชีวิตแม้ว่าความคืบหน้าในภูมิภาคนี้ยังคงช้ากว่าก้าว่างในระดับโลกที่มุ่งสู่การยกเลิกโทษประหารชีวิตในแง่ของกฎหมายและการปฏิบัติก็ตาม ถึงกระนั้น ประเทศในภูมิภาคนี้ค่อยๆ ถอยห่างจากการใช้โทษประหารแม้จะด้วยความเร็วที่ต่างกัน

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีคำแนะนำต่อไปนี้ให้กับทุกรัฐ

1. เร่งรัดความพยายามในการกำหนดการหยุดพักการใช้การประหารชีวิตทั้งหมดอย่างเป็นทางการและลดบทลงโทษทั้งหมดโดยมีเป้าหมายจะยกเลิกโทษประหารชีวิตในที่สุด ในหนทางที่สอดคล้องกับสหประชาชาติ องค์การสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค
2. ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองซึ่งมุ่งเป้าไปที่การยกเลิกโทษประหารชีวิตหากประเทศดังกล่าวยังไม่ได้ยกเลิก
3. ให้โอกาสแก่องค์กรระหว่างรัฐ องค์กรระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค รวมทั้งองค์กรเอกชนในการเข้าร่วมอภิปรายเกี่ยวกับโทษประหาร
4. เข้าร่วมในความร่วมมือระดับภูมิภาคในเวทีต่างๆ เช่น คณะกรรมาธิการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนระหว่างรัฐอาเซียน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights) โดยมีแผนยกเลิกโทษประหารอย่างเป็นทางการในขั้นตอนสุดท้ายในประเทศที่เกี่ยวข้อง
5. ให้มีการใช้โทษประหารชีวิตอย่างจำกัดกับอาชญากรรมที่เกี่ยวกับการฆ่าโดยเจตนาและให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตแบบบังคับจากกฎหมายท้องถิ่น
6. ให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสูงสุดของหลักประกันการได้รับการไต่สวนอย่างยุติธรรมและโดยชอบด้วยกฎหมาย และเคารพบรรทัดฐานของกฎหมายระหว่างประเทศและสิทธิมนุษยชนในคดีที่มีโทษประหารชีวิตทุกคดี
7. ให้มีมาตรการคุ้มครองและปกป้องกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษ เพื่อไม่ให้มีการลงโทษประหารชีวิตเด็ก สตรีมีครรภ์ และผู้พิการทางจิตหรือสติปัญญา
8. ดูแลให้เกิดความโปร่งใสในการประหารชีวิตแต่ละกรณี โดยเฉพาะให้ผู้ต้องโทษ สมาชิกในครอบครัวและสาธารณชนเข้าถึงข้อมูล และให้เผยแพร่ข้อมูลการบังคับใช้โทษประหารชีวิตแก่สาธารณชน รวมถึงจำนวนการตัดสินลงโทษประหารชีวิต การประหารชีวิต และผู้ต้องขังรอประหารชีวิต
9. แก้ไขกฎหมายท้องถิ่นเรื่องการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนและขับบุคคลออกจากเขตแดน เพื่อห้ามมิให้ย้ายคนไปยังรัฐที่เสี่ยงจะถูกตัดสินลงโทษให้ประหารชีวิตอย่างสูง ซึ่งถือเป็นการละเมิดมาตรฐานที่ยอมรับในระหว่างประเทศ เว้นแต่มีการคุ้มครองมากพอเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้โทษประหารชีวิต และ
10. ในรัฐที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ เร่งรัดความพยายามหยุดพักการประหารชีวิตทั้งหมดอย่างเป็นทางการ โดยมีแผนจะยกเลิกโทษประหารอย่างเป็นทางการในเวลาอันสมควร อย่างสอดคล้องกับสหประชาชาติ สำนักงานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค

เอกสารแนบท้าย ก ภาพรวมแต่ละประเทศ

ก.1 บรูไน ดารุสซาลาม

ในทางปฏิบัติ บรูไนเป็นประเทศที่ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศซึ่งมีเป้าประสงค์จะยกเลิกโทษประหาร หรืออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ประการใด ในปี 2555 บรูไนลงคะแนนเสียงคัดค้านมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต

ขณะนี้ ไม่ทราบจำนวนผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิตและมีการรายงานการตัดสินลงโทษประหารชีวิตไม่กี่กรณีเท่านั้นในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตในปี 2550, 2554, 2555 และ 2556¹⁰⁵ ไม่มีการดำเนินการประหารชีวิตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เท่าที่ทราบ การประหารชีวิตครั้งสุดท้ายเกิดขึ้นเมื่อปี 2500¹⁰⁶ วิธีประหารชีวิตคือแขวนคอหรือใช้ก้อนหินขว้างให้ตาย รายละเอียดความผิดที่อาจถูกลงโทษให้ประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาของบรูไน กฎหมายความมั่นคงภายในบรูไน กฎหมายการใช้ยาในทางที่ผิด บรูไน และคำสั่งประมวลกฎหมายอาญาชารีอะห์ฉบับปี 2556 ที่เพิ่งนำมาใช้เมื่อไม่นาน ความผิดดังกล่าวรวมถึงการกระทำต่อต้านพระราชวงศ์ ฆาตกรรม การลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดทางเพศที่ไม่ใช่กับคู่สมรสและการมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนักซึ่งส่วนใหญ่มีโทษประหารชีวิตแบบบังคับ

บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีขณะก่ออาชญากรรม สตรีมีครรภ์ และผู้พิการทางจิตหรือมีข้อบกพร่องได้รับยกเว้นจากโทษประหารชีวิต สามารถร้องขอความเมตตาได้จากศาลตามบทบัญญัติมาตรา 9 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งเขียนไว้ว่า “สมเด็จพระราชาธิบดีและยาง ดิ-เปตวน สามารถใช้อำนาจอย่างสมบูรณ์ในดุลยพินิจของตน” ในการอภัยโทษ ทักโทษ หรือลงโทษด้วยรูปแบบที่รุนแรงน้อยกว่าแทน มาตรา 244 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญามีรายละเอียดขั้นตอนการขออภัยโทษ¹⁰⁷

การนำคำสั่งประมวลกฎหมายอาญาชารีอะห์ฉบับปี 2556 (โดยจะมีการดำเนินการเป็นระยะตั้งแต่พฤษภาคม 2557 จนถึงพฤษภาคม 2559) เป็นการถอยหลังเข้าคลองในแง่สถานะของบรูไนในส่วนของโทษประหารชีวิต คำสั่งประมวลกฎหมายอาญาชารีอะห์ฉบับปี 2556 ขยายองค์ความผิดที่สามารถถูกลงโทษด้วยการประหารชีวิตออกไป เกือบโทษประหารชีวิตไว้ใช้กับการกระทำที่ไม่เข้าเกณฑ์ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” วิธีลงโทษด้วยการใช้ก้อนหินขว้างยังถือว่าสวนทางกับกฎหมายระหว่างประเทศด้วย¹⁰⁸

¹⁰⁵ ยกมาจากแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2550 (ลอนดอน, 2551), แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2551 (ลอนดอน, 2552), แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2552 (ลอนดอน, 2553), แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2553 (ลอนดอน, 2554), แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2554 (ลอนดอน, 2555), แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2555 (ลอนดอน, 2556), แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้ว

¹⁰⁶ แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, “โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ” อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/countries-abolitionist-in-practice>

¹⁰⁷ บรูไน, ประเด็นในรัฐธรรมนูญของบรูไน ดารุสซาลาม, ประเด็นในรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญของบรูไน ดารุสซาลาม) (1984) และประเด็นในรัฐธรรมนูญ (การสืบสันตติวงศ์และขึ้นครองราชย์) (1959)..., ประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของบรูไน ดารุสซาลาม (1951)

¹⁰⁸ ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “สหประชาชาติกังวลกับการใช้โทษประหารในวงกว้างภายใต้กฎหมายอาญาที่แก้ไขของบรูไน”, อ้างแล้วคณะกรรมการนักนิติศาสตร์สากล “บรูไน: ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่เป็นพิมพ์เขียวสำหรับการละเมิดสิทธิมนุษยชน”, อ้างแล้ว

ก.2 อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียยังคงใช้โทษประหารชีวิต โดยได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ ในปี 2555 อินโดนีเซียดออกเสียงในการลงคะแนนรับรองมติของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย บัญญัติเรื่องสิทธิการมีชีวิต สิทธิการได้รับการยอมรับและการคุ้มครองตามกฎหมาย สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ไม่พึงถูกลิดรอน และความผูกพันของรัฐในการปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานไว้ชัดเจน¹⁰⁹

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 มีผู้ต้องขัง 149 รายที่ต้องโทษประหารชีวิต มีการตัดสินประหารชีวิตในคดีใหม่ทุกปีอย่างน้อยในช่วง 7 ปีที่ผ่านมา¹¹⁰ อินโดนีเซียไม่มีการประหารชีวิตในช่วงปี 2552-2555 แต่กลับมาประหารชีวิตผู้ต้องขัง 5 รายที่กระทำผิดฐานฆาตกรรมและค้ายาเสพติดอีกครั้งในปี 2556¹¹¹ ไม่มีการประหารชีวิตรายใดในปี 2556 ที่มีการประกาศก่อนลงมือดำเนินการ¹¹² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนรู้สึกเสียใจที่อินโดนีเซียกลับมาประหารชีวิตผู้ต้องขังอีกครั้งและยังคงลงโทษประหารชีวิตในอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งไม่เข้าเกณฑ์ “อาชญากรรมอุกฉกรรจ์ที่สุด” แต่อย่างไร¹¹³

อินโดนีเซียประหารชีวิตด้วยวิธียิงเป้า รายละเอียดความผิดที่ถูกลงโทษประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาอินโดนีเซีย กฎหมายยาเสพติดอินโดนีเซีย และกฎหมายอินโดนีเซียว่าด้วยศาลสิทธิมนุษยชน ความผิดดังกล่าวได้แก่อาชญากรรมที่ทำลายความมั่นคงของรัฐ การเอาชีวิตผู้อื่น โจรสลัด (piracy) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การก่อการร้าย และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตแบบบังคับในอินโดนีเซีย

บุคคลที่มีจิตบกพร่องและจิตไม่ปกติ ผู้มีอายุต่ำกว่า 16 ปีขณะก่ออาชญากรรมและสตรีมีครรภ์ได้รับยกเว้นจากโทษประหารชีวิต รายละเอียดการขอยกโทษจากประธานาธิบดีอยู่ในมาตรา 14.1 แห่งรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งระบุว่า “ประธานาธิบดีสามารถผ่อนปรนโทษและฟื้นฟูหลังพิจารณาความเห็นของศาลฎีกา”

มีการยื่นเรื่องโทษประหารชีวิตให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเพื่อทบทวนทางกฎหมายเมื่อเดือนกรกฎาคม 2555 ศาลตัดสินว่าโทษประหารชีวิตไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยืนยันว่าโทษประหารชีวิตถือเป็นวิธีสุดท้ายและจะใช้กับอาชญากรรมร้ายแรงเท่านั้น อินโดนีเซียปฏิเสธคำแนะนำขณะมีการทบทวน UPR เมื่อเดือนพฤษภาคม 2555 ที่ขอให้หยุดพักการใช้โทษประหารอย่างเป็นทางการ¹¹⁴

ในอาจะหรือ สภานิติบัญญัติเห็นชอบกฎหมายลูกจำนวนหนึ่งซึ่งจะนำบทบัญญัติของชาริอะห์มาใช้แทนองค์ประกอบในประมวลกฎหมายอาญาโดยจะมีการตัดสินลงโทษที่รุนแรง เช่น ใช้ก้อนหินขว้างผู้กระทำความผิด¹¹⁵ แต่หลังจากที่รัฐบาลจังหวัดปฏิเสธลงชื่อหรือใช้กฎหมายลูกดังกล่าว รัฐบาลอาจะหวังจึงต้องถอดบทบัญญัติการใช้ก้อนหินขว้างผู้กระทำความผิดฐานคบชู้จนตายออกจากกฎหมายในที่สุด

¹⁰⁹อินโดนีเซีย, รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (2488)

¹¹⁰ยกมาจากแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2550, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2551, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2552, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2553, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2554, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2555, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้ว

¹¹¹แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้วหน้า 23. “อินโดนีเซีย: การประหารชีวิตรายที่ 5 ยืนยันแผนการประหารแบบลับที่นำสะพรึงกลัว” อ้างแล้ว, “อินโดนีเซีย: การประหารชีวิตแรกในรอบ 4 ปี “นำกลัวและก้าวถอยหลัง” อ้างแล้ว

¹¹²อ้างแล้ว

¹¹³CCPR/C/IDN/CO/1, อ้างแล้ว

¹¹⁴รายงานคณะทำงานทบทวน Universal Periodic Review: ความเห็นที่เป็นข้อสรุปและ/หรือคำแนะนำความผูกพันแบบสมัครใจและคำตอบของรัฐที่นำมาพิจารณาทบทวน (A/HRC/21/7/Add.1), หน้า 3, วรรค 6.6

¹¹⁵อิวแมนไรท์วอช, “อินโดนีเซีย: กฎหมายอาจะใหม่กำหนดการทรมาน”, นิวยอร์ก 11 ตุลาคม 2552. อ่านได้จาก <http://www.hrw.org/news/2009/10/11/indonesia-new-aceh-law-imposes-torture>

ก.3 สาธารณรัฐประชาชนลาว

สาธารณรัฐประชาชนลาวยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ และยังได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ตลอดจนอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ อีกทั้งยังคงออกเสียงรับรองมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิตด้วย ขณะนี้ ลาวยังไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าด้วยเสรีภาพขั้นพื้นฐานหรือสิทธิในการมีชีวิต

มีผู้คนอย่างน้อย 92 รายที่ต้องโทษประหารชีวิต ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 มีการตัดสินลงโทษประหารชีวิตใหม่ในปี 2551, 2553, 2555 และ 2556¹¹⁶ อย่างไรก็ตาม ไม่มีการประหารชีวิตใครนับแต่ปี 2532¹¹⁷ วิธีประหารชีวิตคือยิงเป้า ความผิดที่อาจต้องโทษประหารชีวิตมีรายละเอียดอยู่ในกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐประชาชนลาวและกฎหมายการพัฒนาและคุ้มครองผู้หญิง ความผิดดังกล่าวรวมถึงการทรยศ ขบถ อันตรายต่อผลประโยชน์ของชาติ ฆาตกรรม และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ขณะนี้ ลาวใช้โทษประหารชีวิตแบบบังคับกับการผลิต ค้า และบริโภคหรือครอบครองยาเสพติดในจำนวนที่กำหนด

ผู้กระทำความผิดที่อายุต่ำกว่า 18 ปีขณะกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดที่มีจิตบกพร่องและสตรีมีครรภ์ได้รับยกเว้นจากโทษประหารชีวิต ตามมาตรา 107 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐประชาชนลาว ว่าด้วยการใช้โทษประหารชีวิต “ผู้ต้องโทษประหารมีสิทธิขอให้ประธานาธิบดีแห่งรัฐยกโทษภายใน 30 วันนับจากวันที่ในคำสั่งหรือนับจากวันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว”¹¹⁸

ยังไม่มีการปฏิรูปโทษประหารชีวิตในสาธารณรัฐประชาชนลาวในช่วงไม่กี่ปีมานี้แต่อย่างใด

¹¹⁶ยกมาจากแอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2550, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2551, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2552, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2553, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2554, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2555, การตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้ว

¹¹⁷แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล, “โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกใช้โทษประหารในทางปฏิบัติ” อ้างแล้ว

¹¹⁸สาธารณรัฐประชาชนลาว, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (2547)

ก.4 มาเลเซีย

มาเลเซียเป็นรัฐที่ยังคงเก็บโทษประหารชีวิตไว้ใช้ โดยไม่ได้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศหรืออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ประการใด นอกจากนี้ มาเลเซียยังออกเสียงคัดค้านการรับรองมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของรัฐบาลกลางมาเลเซียเรื่องเสรีภาพของบุคคล มาตรา 5 ระบุว่า “ไม่มีใครพึงถูกลิดรอนชีวิตหรือเสรีภาพส่วนบุคคลยกเว้นกรณีที่เป็นไปตามกฎหมาย”¹¹⁹

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556 มีนักโทษประหารชีวิต 992 คน มีการตัดสินลงโทษประหารชีวิตใหม่กว่า 60 รายทุกปีในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา (อย่างน้อย 69 รายในปี 2552 อีกอย่างน้อย 114 รายในปี 2553 อย่างน้อย 108 รายในปี 2554 อย่างน้อย 60 รายในปี 2555 อย่างน้อย 76 รายในปี 2556) มีการประหารชีวิตอย่างน้อย 2 รายในปี 2556 แต่ความลับในการประหารชีวิตทำให้ยากจะประมาณการจำนวนผู้ถูกประหาร¹²⁰ ในปี 2556 มี 4 รายที่ทราบว่าได้รับการลดหย่อนโทษและอีก 2 รายถูกปล่อยตัว¹²¹

มาเลเซียประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ รายละเอียดความผิดที่ถูกลงโทษประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาเลเซีย กฎหมายความมั่นคงภายในมาเลเซีย กฎหมายจับตัวเรียกค่าไถ่มาเลเซีย กฎหมายอาวุธปืนมาเลเซีย (เพิ่มบทลงโทษ) และกฎหมายยาอันตรายมาเลเซีย โดยมีการลงโทษประหารชีวิตแบบบังคับกับความผิดจากการฆาตกรรม การใช้อาวุธปืน การลักลอบค้ายาอันตราย และความผิดที่กระทำต่อประมุขแห่งรัฐ

หญิงมีครรภ์ เด็ก และผู้มีจิตไม่ปกติได้รับยกเว้นไม่ต้องโทษประหารชีวิต มีการกำหนดอำนาจในการยกโทษจากยาง ดิ-เปตวน อากอง ในมาตรา 42 ของรัฐธรรมนูญแห่งรัฐบาลกลางมาเลเซีย ซึ่งระบุว่าดิ-เปตวน อากอง มี “อำนาจจะยกโทษ ยกเลิกโทษ และพักโทษในทุกความผิดที่ก่อในรัฐของตน” มีข้อความคล้ายๆ กันเขียนไว้ในมาตรา 300 และ 301 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของมาเลเซียด้วย ส่วนรายละเอียดโทษประหารชีวิตอยู่ในมาตรา 281 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาเลเซีย ซึ่งกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์และการดำเนินการประหารชีวิต¹²²

ในรายงานระดับชาติที่ส่งในกรณีทบทวน UPR ครั้งล่าสุด รัฐบาลมาเลเซียกล่าวว่าตนได้ตรวจสอบการจัดการงานยุติธรรมอาญาในมาเลเซียอย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งรวมถึงโทษประหารชีวิต และตกลงจะพิจารณาคำแนะนำของ UPR ซึ่งรวมถึงการหยุดพักการใช้โทษประหารโดยมีแผนการจะยกเลิกในที่สุด¹²³

¹¹⁹มาเลเซีย, รัฐธรรมนูญประเทศมาเลเซีย, แก้ไขเพิ่มเติมปี 2550 (2500)

¹²⁰แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้ว, หน้า 24

¹²¹อ้างแล้ว

¹²²มาเลเซีย, ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา, แก้ไขเพิ่มเติมปี 2549 (2542)

¹²³HRC/25/10, อ้างแล้ว

ก.5 เมียนมาร์

เมียนมาร์ยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศหรืออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ประการใด นอกจากนี้ เมียนมาร์ยังคัดค้านการรับรองมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเมียนมาร์ว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต โดยมาตรา 353 กล่าวว่า “ไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้ชีวิตและเสรีภาพส่วนบุคคลของใครก็ตามต้องตกอยู่ในอันตราย ยกเว้นกรณีที่เป็นไปตามกฎหมาย”¹²⁴

การประหารนักโทษรายสุดท้ายในเมียนมาร์เท่าที่ทราบคือเมื่อปี 2531 ทางกรมพม่าประกาศเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2557 ว่าการตัดสินประหารชีวิตทั้งหมดที่เหลืออยู่ในประเทศ ได้รับการลดหย่อนโทษ¹²⁵ เมียนมาร์ประหารนักโทษด้วยวิธีแขวนคอ แม้จะหยุดพักการใช้โทษประหารในเชิงปฏิบัติ แต่แทบไม่มีความคืบหน้าในการยกเลิกกฎหมายอย่างเป็นทางการ ศาลชั้นต้นยังคงตัดสินประหารชีวิตต่อเนื่อง¹²⁶ รายละเอียดความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาเมียนมาร์ กฎหมายยาเสพติดเมียนมาร์ และกฎหมายสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท กฎหมายห้ามการค้ามนุษย์เมียนมาร์ โดยมีบทลงโทษประหารชีวิตแบบบังคับกับความผิดฆาตกรรมและความผิดข้อหายาเสพติด

หญิงมีครรภ์และผู้ป่วยทางจิตได้รับยกเว้นจากโทษประหารชีวิต แต่ยังไม่มียกเว้นเฉพาะที่คุ้มครองเด็กแม้ว่าเมียนมาร์จะเป็นภาคีอนุสัญญาสิทธิเด็กและได้ถอนข้อสงวนสิทธิของตนแล้วก็ตาม มาตรา 54 แห่งประมวลกฎหมายอาญาระบุว่าในทุกคดีที่ตัดสินประหารชีวิต ประธานาธิบดีสามารถลดหย่อนโทษให้เป็นการลงโทษรูปแบบอื่นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลโดยไม่ต้องได้รับคำยินยอมจากผู้กระทำผิด

ในรายงานระดับชาติที่เมียนมาร์นำส่งในการตรวจสอบ UPR ครั้งสุดท้าย รัฐบาลกล่าวว่าตนไม่ได้ประหารชีวิตใครนับตั้งแต่ปี 2531 แม้จะมีการลงโทษตามกฎหมาย ก่อนจะชี้ให้เห็นการลดหย่อนโทษแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิต¹²⁷

¹²⁴เมียนมาร์, รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสหภาพเมียนมาร์ (2551)

¹²⁵ศูนย์ข่าวสหประชาชาติ “สำนักงานสิทธิสหประชาชาติชมเมียนมาร์ที่ลดหย่อนโทษประหารชีวิตทั้งหมด” อ้างแล้ว

¹²⁶A/HRC/17/9, อ้างแล้ว

¹²⁷A/HRC/WG.6/10/MMR/1, อ้างแล้ว

ก.6 สิงคโปร์

สิงคโปร์เป็นรัฐที่ยังคงเก็บโทษประหารชีวิตไว้ใช้ และไม่ได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ หรืออนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ประการใด นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังคัดค้านการรับรองมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต รัฐธรรมนูญสิงคโปร์รับรองเสรีภาพของบุคคล มาตรา 9 ระบุว่า “ไม่มีใครพึงถูกลิดรอนชีวิตหรือเสรีภาพส่วนบุคคลยกเว้นที่เป็นไปตามกฎหมาย”¹²⁸

ณ วันที่ 18 กรกฎาคม 2557 มีนักโทษต้องโทษประหารชีวิต 22 คน มีการตัดสินลงโทษประหารชีวิตใหม่หลายรายในแต่ละปีในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างน้อย¹²⁹ ในการทบทวนกฎหมายโทษประหารชีวิตเมื่อปี 2555 มีการหยุดประหารชีวิต ซึ่งกลับมาดำเนินการใหม่อีกครั้งในเดือนกรกฎาคม 2557 เมื่อมีการประหารชีวิตผู้ต้องหาคดียาเสพติด 2 ราย นอกจากนี้ มีการลดหย่อนโทษต่างๆ ในปี 2555¹³⁰

สิงคโปร์ประหารชีวิตด้วยการแขวนคอ รายละเอียดความผิดต้องโทษประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาสิงคโปร์ กฎหมายการให้ยา ที่ผิดของสิงคโปร์ กฎหมายความมั่นคงภายในสิงคโปร์ กฎหมายความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนของสิงคโปร์ กฎหมายกองกำลังติดอาวุธสิงคโปร์ กฎหมายก่อการร้ายสิงคโปร์ (ปราบปรามการระเบิด) และกฎหมายจับตัวเรียกค่าไถ่ สิงคโปร์ โดยมีการลงโทษประหารชีวิตแบบบังคับกับความผิดเกี่ยวกับโจรสลัด ฆาตกรรม การขน/ผลิต/นำเข้าหรือส่งออกยาเสพติดในจำนวนที่กำหนด อาวุธปืน และการวางระเบิดของผู้ก่อการร้าย

เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หญิงมีครรภ์ และผู้มีจิตไม่สมประกอบได้รับยกเว้นไม่ต้องโทษประหารชีวิต มาตรา 22P ของรัฐธรรมนูญให้อำนาจประธานาธิบดีในการยกโทษและให้อัยการสูงสุดออกความเห็นในกรณีดังกล่าว ในทำนองเดียวกัน มาตรา 333 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญาสิงคโปร์ให้อำนาจประธานาธิบดีในการยกโทษ ระงับ หรือยกเลิกคำตัดสิน¹³¹

รัฐสภาสิงคโปร์ปฏิรูปกฎหมายเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2555 โดยเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังนี้ (1) โทษประหารแบบบังคับขณะนี้ใช้กับกรณีฆาตกรรมที่มีเจตนาจะฆ่าเท่านั้น และ (2) ผู้ค้ายาเสพติดที่ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ขนและได้ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งกับสำนักงานปราบปรามยาเสพติดกลางหรือมีความพิการทางจิตอาจได้รับประโยชน์ตามดุลยพินิจของศาลที่จะถูกตัดสินประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตพร้อมถูกเซ็น¹³²

¹²⁸สิงคโปร์, รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสิงคโปร์ (2508)

¹²⁹กระทรวงกิจการภายในสิงคโปร์, “แถลงการณ์จากกระทรวงกิจการภายในต่อคำถามสื่อเรื่องโทษประหารชีวิต สิงคโปร์, อ้างแล้ว, สิงคโปร์ กระทรวงกิจการภายใน สถิติกิจการเรือนจำสิงคโปร์ประจำปี 2555 (สิงคโปร์ กิจการเรือนจำสิงคโปร์ 1 กุมภาพันธ์ 2555).อ่านได้จาก http://www.prisons.gov.sg/content/dam/sps/publication_latest/2012%20Prisons%20Annual%20Statistics%20Release%201%20np%202012.pdf. สิงคโปร์ กระทรวงกิจการภายใน สถิติกิจการเรือนจำสิงคโปร์ประจำปี 2556 (สิงคโปร์ กิจการเรือนจำสิงคโปร์ 30 มกราคม 2556) อ่านได้จาก http://www.prisons.gov.sg/content/dam/sps/publication_latest/2013%20Singapore%20Prison%20Service%20Annual%20Statistics%20Release.pdf. สิงคโปร์ กระทรวงกิจการภายใน สถิติกิจการเรือนจำสิงคโปร์ประจำปี 2557 (สิงคโปร์ กิจการเรือนจำสิงคโปร์ 11 กุมภาพันธ์ 2557).อ่านได้จาก http://www.prisons.gov.sg/content/dam/sps/publication_latest/PRIS%20Annual%20Statistics%20Press%20Release%202014_FINAL%20Approved%2010%20Feb.pdf

¹³⁰กระทรวงกิจการภายในสิงคโปร์, “แถลงการณ์จากกระทรวงกิจการภายในต่อคำถามสื่อเรื่องโทษประหารชีวิต” อ้างแล้ว

¹³¹สิงคโปร์, ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา, แก้ไขเพิ่มเติมปี 2555 (2553)

¹³²นาย เค ชานมูกัม รัฐมนตรีกิจการต่างประเทศและกฎหมาย “แถลงการณ์รัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีกิจการต่างประเทศและกฎหมาย นาย เค ชานมูกัม: การเปลี่ยนแปลงการใช้โทษประหารกับความผิดฆาตกรรม” อ้างแล้ว . นายเตา ซี ฮาน รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีประสานงานกิจการความมั่นคงและรัฐมนตรีกิจการในประเทศ “การขยายกรอบการควบคุมยาเสพติดของเราและการทบทวนโทษประหาร แถลงการณ์รัฐมนตรี โดยนายเตา ซี ฮาน รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีประสานงานกิจการความมั่นคงและรัฐมนตรีกิจการในประเทศ”, อ้างแล้ว

ก.7 ไทย

ไทยเป็นรัฐที่ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ และได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ ในปี 2555 ไทยเปลี่ยนท่าทีจากที่เคยคัดค้านมางดออกเสียงในการรับรองมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิตแทน รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล มาตรา 32 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถึงว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้”

ขณะเขียนรายงานฉบับนี้ มีการระงับใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 (พ.ศ.2550) หลังเกิดรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 รัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ประกาศใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม 2557 ระบุว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”¹³³

มีผู้ถูกตัดสินประหารชีวิตอย่างน้อย 612 ราย ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2557 โดยมีการตัดสินประหารชีวิตคนถึง 294 รายในปี 2556 เพียงปีเดียว¹³⁴ แต่ยังไม่มีการประหารชีวิตใครนับตั้งแต่ปี 2552 ซึ่งเป็นปีที่มีการประหารชีวิตนักโทษ 2 ราย ไทยประหารชีวิตด้วยการฉีดยา รายละเอียดความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาไทย ซึ่งรวมความผิดต่อพระราชวงศ์ ความมั่นคงและเสรีภาพภายนอกและภายใน ความผิดทางเพศที่ทำให้เสียชีวิต โทษประหารชีวิตแบบบังคับจะใช้กับฆาตกรรม ความผิดต่อพระราชวงศ์ ความผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ทำให้เสียชีวิตและหน่วงเหนี่ยวเสรีภาพ

เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้มีจิตใจผิดปกติ โรคจิต หรือความเจ็บป่วยทางจิต และหญิงมีครรภ์ ได้รับยกเว้นจากโทษประหารชีวิต มาตรา 259-262 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญากำหนดขั้นตอนการยกโทษ ลดหย่อนโทษ และลดคำตัดสิน¹³⁵

การยกเลิกโทษประหารอยู่ในร่างแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฉบับที่ 3 สำหรับปี 2557-2561 กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม จะศึกษาและหารือสาธารณะเรื่องความเป็นไปได้ในการยกเลิกโทษประหารในไทย

¹³³ไทย, รัฐธรรมนูญไทยฉบับชั่วคราว (2557)

¹³⁴ไทย กระทรวงยุติธรรม สถิติโทษประหาร ช่างแล้ว ไทย กระทรวงยุติธรรม สถิติงานยุติธรรมประจำปี ประเทศไทย ปี 2556(กรุงเทพฯ กรมราชทัณฑ์ 2556), หน้า 13 อ่านได้จาก http://e-doc1300.m-society.go.th/article_attach/11971/16230.pdf

¹³⁵ไทย, ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งประเทศไทย (2477)

ก.8 เวียดนาม

เวียดนามเป็นรัฐที่ยังคงโทษประหารชีวิตไว้ และได้ให้สัตยาบันต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองรวมทั้งลงนามในอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมและย่ำยีศักดิ์ศรี แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ เวียดนามงดออกเสียงในการรับรองมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรื่องการหยุดพักการใช้โทษประหารชีวิต บทที่ 5 ของ รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามพูดถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในการมีชีวิต¹³⁶

ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2556 มีผู้ต้องโทษประหารชีวิต 678 ราย บางคราว มีการตัดสินลงโทษประหารชีวิตในการไต่สวนคนหมู่มาก ในปี 2556 มีผู้คนอย่างน้อย 148 รายที่ถูกตัดสินประหารชีวิต¹³⁷ เวียดนามใช้วิธีฉีดยาในการประหารชีวิต รายละเอียดความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิตอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม ซึ่งรวมถึงการทรมาน จารกรรม ขบถ ก่อการร้าย ฆาตกรรม ช่มชู้ ลักลอบนำเข้า ข้อโกง และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่มีโทษประหารชีวิตแบบบังคับ

ผู้ต้องหาเยาวชน สตรีมีครรภ์และหญิงให้นมเด็กต่ำกว่า 36 เดือนได้รับยกเว้นจากโทษประหารชีวิต รายละเอียดขั้นตอนการพิจารณาตัดสินให้ประหารชีวิตก่อนทำการประหาร อยู่ในมาตรา 258 ของประมวลวิธีพิจารณาความอาญาเวียดนาม¹³⁸

การเปลี่ยนแปลงระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยการค้าอุปกรณ์และสารที่สามารถใช้กับการลงโทษประหารชีวิต ส่งผลให้ยาที่ใช้ฉีดให้นักโทษเสียชีวิตขาดตลาด ดังนั้น จึงมีการหยุดประหารชีวิตชั่วคราวในปี 2555 ก่อนจะกลับมาเริ่มดำเนินการใหม่ในปีต่อมา¹³⁹ ขณะนี้ มีคำแนะนำให้ใช้เข็มฉีดยาในการประหารชีวิตผู้คนที่ครั้ง เวียดนามไม่เผยแพร่ตัวเลขเกี่ยวกับการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของตน

¹³⁶เวียดนาม, รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, แก้ไขเพิ่มเติมปี (2535)

¹³⁷แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้ว, หน้า 28

¹³⁸เวียดนาม, ประมวลวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม, (2546)

¹³⁹แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนลการตัดสินและประหารชีวิตในปี 2556, อ้างแล้ว

เอกสารแนบท้าย ข ตัวย่อทางกฎหมายในหมู่รัฐภาคี

ตาราง ข.1 รัฐภาคีที่ให้สัตยาบันต่อพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (OP2 - ICCPR) และได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท

รัฐภาคี	พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศ ¹⁴⁰		ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท ¹⁴¹	ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมปกติ ¹⁴²
	ลงนาม	การให้สัตยาบัน, การภาคยานุวัติ การสืบสิทธิ		
อัฟกานิสถาน				
แอลบานเนีย		17 ต.ค. 2550	2550	
แอลจีเรีย				
อันดอร์รา	5 ต.ค. 2545	22 ก.ย. 2549	2533	
แอนโกลา	24 ก.ย. 2556		2535	
แอนติกาและบาร์บูดา				
อาร์เจนตินา	20 ธ.ค. 2549	2 ก.ย. 2551	2551	
อาร์เมเนีย			2546	
ออสเตรเลีย		2 ต.ค. 2533	2528	
ออสเตรีย	8 เม.ย. 2534	2 มี.ค. 2536	2511	
อาเซอร์ไบจาน		22 ม.ค. 2542	2541	
บาฮามาส				
บาห์เรน				
บังกลาเทศ				
บาร์เบโดส				
เบลารุส				
เบลเยียม	12 ก.ค. 2533	8 ธ.ค. 2541	2539	
เบลีส				
เบนิน		5 ก.ค. 2555		
บรูไน			2547	
โบลีเวีย		12 ก.ค. 2556	2552	
บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา	7 ก.ย. 2543	16 มี.ค. 2544	2544	
บอตสวานา				
บราซิล		25 ก.ย. 2552		2522
บรูไน ดารุสซาลาม				

¹⁴⁰สหประชาชาติ, "สถานะการให้สัตยาบัน, การสงวนสิทธิ์และปฏิญญาขอพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะยกเลิกโทษประหาร" อ่านได้จาก https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-12&chapter=4&lang=en

¹⁴¹แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารกับอาชญากรรมทุกประเภท" อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/countries-abolitionist-for-all-crimes>

¹⁴²แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารกับอาชญากรรมปกติเท่านั้น" อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/countries-abolitionist-for-ordinary-crimes-only>

บัลแกเรีย	11 มี.ค. 2542	10 ส.ค. 2542	2541	
บุร์กินาฟาโซ				
บุรุนดี			2552	
กัมพูชา			2532	
แคเมอรูน				
แคนาดา		25 พ.ย. 2548	2541	
เคปเวิร์ด		19 พ.ค. 2543	2524	
สาธารณรัฐแอฟริกากลาง				
ชาด				
ชิลี	15 พ.ย. 2544	26 ก.ย. 2551		2544
จีน				
โคลอมเบีย		5 ส.ค. 2540	2453	
คอโมโรส				
คองโก (สาธารณรัฐ)				
คอสตาริกา	14 ก.พ. 2533	5 มี.ย. 2541	2420	
โกตดิวัวร์			2543	
โครเอเชีย		12 ต.ค. 2538	2533	
คิวบา				
ไซปรัส		10 ก.ย. 2542	2545	
สาธารณรัฐเช็ก		15 มี.ย. 2547	2533	
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เหนือ)				
สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก				
เดนมาร์ก	13 ก.พ. 2533	24 ก.พ. 2537	2521	
จิบูตี		5 พ.ย. 2545	2538	
เครือรัฐโดมินีกา				
สาธารณรัฐโดมินิกัน			2509	
เอกวาดอร์		23 ก.พ. 2536	2449	
ฮังการี				
เอลซัลวาดอร์		8 เม.ย. 2557		2526
อิเควทอเรียลกินี				
เอริเทรีย				
เอสโตเนีย		30 ม.ค. 2547	2541	
เอธิโอเปีย				
ฟีจี				2522
ฟินแลนด์	13 ก.พ. 2533	4 เม.ย. 2534	2515	
ฝรั่งเศส		2 ต.ค. 2550	2524	
กาบอง		2 เม.ย. 2557	2553	

แกมเบีย				
จอร์เจีย		22 มี.ค. 2542	2540	
เยอรมัน	13 ก.พ. 2533	18 ส.ค. 2535	2530	
กานา				
กรีซ		5 พ.ค. 2540	2547	
เกรนาดา				
กัวเตมาลา				
กินี				
กินี-บิสเซา	12 ก.ย. 2543	24 ก.ย. 2556	2536	
กายอานา				
เฮติ			2530	
ฮอนดูรัส	10 พ.ค. 2533	1 เม.ย. 2551	2499	
ฮังการี		24 ก.พ. 2537	2533	
ไอซ์แลนด์	30 ม.ค. 2534	2 เม.ย. 2534	2471	
อินเดีย				
อินโดนีเซีย				
อิหร่าน				
อิรัก				
ไอร์แลนด์		18 มี.ย. 2536	2533	
อิสราเอล				2497
อิตาลี	13 ก.พ. 2533	14 ก.พ. 2538	2537	
จาเมกา				
ญี่ปุ่น				
จอร์แดน				
คาซัคสถาน				2550
เคนยา				
คิริบาส				
คูเวต				
คีร์กีซ		6 ธ.ค. 2553	2550	
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว				
ลัตเวีย		19 เม.ย. 2556	2555	
เลบานอน				
เลโซโท				
ไลบีเรีย		16 ก.ย. 2548		
ลิเบีย				
ลิกเคนสไตน์		10 ธ.ค. 2541	2530	
ลิทัวเนีย	8 ก.ย. 2543	27 มี.ค. 2545	2541	
ลักเซมเบิร์ก	13 ก.พ. 2533	12 ก.พ. 2535	2522	

มาดากัสการ์	24 ก.ย. 2555			
มาลาวี				
มาเลเซีย				
มัลดีฟส์				
มาลี				
มอลตา		29 ธ.ค. 2537	2543	
หมู่เกาะมาร์แชลล์				
มอริเตเนีย				
มอริเชียส			2538	
เม็กซิโก		26 ก.ย. 2550	2548	
สหพันธรัฐไมโครนีเชีย				
โมนาโก		28 มี.ค. 2543	2505	
มองโกเลีย		13 มี.ค. 2555		
มอนเตเนโกร		23 ต.ค. 2549	2545	
โมร็อกโก				
โมซัมบิก		21 ก.ค. 2536	2533	
เมียนมาร์				
นาบิเบีย		28 พ.ย. 2537	2533	
นาอูรู				
เนปาล		4 มี.ค. 2541	2540	
เนเธอร์แลนด์	9 ส.ค. 2533	26 มี.ค. 2534	2525	
นิวซีแลนด์	22 ก.พ. 2533	22 ก.พ. 2533	2532	
นิการากัว	21 ก.พ. 2533	25 ก.พ. 2552	2522	
ไนเจอร์				
ไนจีเรีย				
นอร์เวย์	13 ก.พ. 2533	5 ก.ย. 2534	2522	
โอมาน				
ปากีสถาน				
ปาเลา				
ปานามา		21 ม.ค. 2536	2465	
ปาปัวนิวกินี				
ปารากวัย		18 ส.ค. 2546	2535	
เปรู				2522
ฟิลิปปินส์	20 ก.ย. 2549	20 พ.ย. 2550	2549	
โปแลนด์	21 มี.ค. 2543	25 เม.ย. 2557	2540	
โปรตุเกส	13 ก.พ. 2533	17 ต.ค. 2533	2519	
กาตาร์				
สาธารณรัฐเกาหลี (ใต้)				
มอลโดวา		20 ก.ย. 2549	2538	

โรมาเนีย	15 มี.ค. 2533	27 ก.พ. 2534	2532	
สหพันธรัฐรัสเซีย				
รวันดา		15 ธ.ค. 2551	2550	
เซนต์คิตส์และเนวิส				
เซนต์ลูเชีย				
เซนต์วินเซนต์และเกรนาดีนส์				
ซามัว			2547	
ซานมารีโน	26 ก.ย. 2546	17 ส.ค. 2547	2408	
เซาตูเมและปรินซิปี	6 ก.ย. 2543		2533	
ซาอุดีอาระเบีย				
เซเนกัล			2547	
เซอร์เบีย		6 ก.ย. 2544	2545	
เซเชลส์		15 ธ.ค. 2537	2536	
เชียรราลีโอน				
สิงคโปร์				
สโลวาเกีย	22 ก.ย. 2541	22 มี.ย. 2542	2533	
สโลวีเนีย	14 ก.ย. 2536	10 มี.ค. 2537	2532	
หมู่เกาะโซโลมอน				
โซมาเลีย				
แอฟริกาใต้		28 ส.ค. 2545	2540	
ซูดาน				
สเปน	23 ก.พ. 2533	11 เม.ย. 2534	2538	
ศรีลังกา				
ซูดาน				
ซูรินาเม				
สวาซิแลนด์				
สวิตเซอร์แลนด์		16 มี.ย. 2537	2535	
สวีเดน	13 ก.พ. 2533	11 พ.ค. 2533	2515	
ซีเรีย				
ทาจิกิสถาน				
ไทย				
มาซิโดเนีย		26 ม.ค. 2538	2534	
ติมอร์-เลสเต		18 ก.ย. 2546	2542	
โตโก			2552	
ตองกา				
ตรินิแดดและโตเบโก				
ตูนิเซีย				
ตุรกี	6 เม.ย. 2547	2 มี.ค. 2549	2547	
เติร์กเมนิสถาน		11 ม.ค. 2543	2542	

ตุवालู				
ยูกันดา				
ยูเครน		25 ก.ค. 2550	2542	
สหรัฐอเมริกาบริติชเอดเวิร์ดส์				
บริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ	31 มี.ค. 2542	10 ธ.ค. 2542	2541	
แทนซาเนีย				
สหรัฐอเมริกา				
อุรุกวัย	13 ก.พ. 2533	21 ม.ค. 2536	2450	
อุซเบกิสถาน		23 ธ.ค. 2551	2551	
วานูอาตู				
เวเนซุเอลา	7 มี.ย. 2533	22 ก.พ. 2536	2406	
เวียตนาม				
เยเมน				
แซมเบีย				
ซิมบับเว				
ตัวเลขรวม				
193	37	81	88	7

ที่มา: สหประชาชาติ, "สถานะการให้สัตยาบัน, การสงวนสิทธิ์และปฏิญญาของพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งมีวัตถุประสงค์จะยกเลิกโทษประหาร" อ่านได้จาก https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-12&chapter=4&lang=en. แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารกับอาชญากรรมทุกประเภท" อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/countries-abolitionist-for-all-crimes>. แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารกับอาชญากรรมปกติเท่านั้น". อ่านได้จาก <http://www.amnesty.org/en/death-penalty/countries-abolitionist-for-ordinary-crimes-only>

ตารางข.2 ภูมิภาคที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติแต่ยังไม่ได้ยกเลิกในรูปกฎหมาย พร้อมข้อมูลปีสุดท้ายที่
 ทราบว่ามี การประหารชีวิต¹⁴³

ภูมิภาค	ปีสุดท้ายที่ทราบว่ามี การประหารชีวิต ¹⁴⁴
แอลจีเรีย	2536
เบนิน	2530
บรูไน ดารุสซาลาม	2500
บูร์กินาฟาโซ	2531
แคเมอรูน	2540
สาธารณรัฐแอฟริกากลาง	2524
สาธารณรัฐคองโก	2525
เอริเทรีย	2532
กานา	2536
เกรนาดา	2521
เคนยา	2530
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	2532
ไลบีเรีย	2543
มาดากัสการ์	2501
มาลาวี	2535
มัลดีฟส์	2495
มาลี	2523
มอริเตเนีย	2530
โมร็อกโก	2536
เมียนมาร์	2531
นาอูรู	ไม่มีการประหารนับตั้งแต่ได้รับอิสระ
ไนเจอร์	2519
ปาปัวนิวกินี	2493
สาธารณรัฐเกาหลี (ใต้)	2540
สหพันธรัฐรัสเซีย	2542
เช็ควาตีโอน	2541
ศรีลังกา	2519

¹⁴³เบนิน ไลบีเรีย และมองโกเลียได้ให้การภาคยานุวัติฉบับที่ 2 ส่วนมาดากัสการ์ลงนามพิธีสารแล้ว

¹⁴⁴แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, "โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ". อ้างแล้ว

ซูรินาเม	2525
สวาซีแลนด์	2526
ทาจิกิสถาน	2547
ตองกา	2525
ตูนิเซีย	2534
แทนซาเนีย	2538
แซมเบีย	2540

ที่มา: แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล, "โทษประหารชีวิต: ประเทศที่ยกเลิกโทษประหารในทางปฏิบัติ" อ้างแล้ว

Regional Office for South-East Asia

The United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)

6th Floor, Block A, United Nations Secretariat Building,
Rajdamnern Nok Avenue, Bangkok 10200, Thailand.

Tel: +66(0)2-288-1235; Fax: +66(0)2-288-1039; Email: ohchr.bangkok@un.org

Website: www.ohchr.org; <http://bangkok.ohchr.org>